LAISVĖ
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park 17, N. Y.
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaca, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalis Queens apskrityje (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų

PRICE 10c A COPY

No. 87 * * * * * Ozone Park 17, N. Y. Penkt., lapkričio (Nov.) 3, 1961 * * * * * METAI 50-ji

KRISLAI

Jurgis Žebrys.
Įdomūs jo atsiminimai.
A. Sniečkus suvažiavime.
P. Grigaičio tvirtinimai.
Jau pradėjo pulti.

— Rašo R. Mizara —

Prieš septyniasdešimt penkerius metus gimė žmogus, kuris pačioje jaunystėje įsijungė į revoliucinį darbininkų judėjimą, nešantį laisvę jo tautai ir visiems darbo žmonėms. Kovų kelyje jam teko ragauti net ir Lukiškių kalėjimo duonelės.

Tuo žmogum yra **Jurgis Žebrys-Žebrauskas.** Išauginęs dvi dukras, šiuo metu jis kukliai gyvena su savo žmona Matilda Prapuolenyte.

J. Žebrio kelias į Clevelandą buvo ilgas ir painus: jis ėjo per Škotiją ir per Kanados plotus. Prieš apie 40 metų Clevelande apsigyveno ir per visą laiką aktyviai dalyauja pažangiajame lietuvių judėjime.

Jurgis yra ilgametis mūsų laikraščio "Laisvės" bendradarbis. Be to, jis—LDS viceprezidentas.

— :—

Minėdamas savo 75-rių metų sukaktį (spalio 16 d.), Jurgis Žebrys parašė savo atsiminimus, nušviesdamas tuos kelius ir takelius, kuriais jam teko eiti. Jo atsiminimai šiandien **pradedami spausdinti "Laisvėje." Jie įdomūs,** trumpai, gražiai parašyti. Kiekvienas turėtų juos perskaityti.

Mes didžiuojamės tokiais darbininkų judėjimo veteranais, kaip Jurgis Žebrys!

Jo septyniasdešimt penkerių metų sukakties proga linkime jam: ilgiausių metų ir geros sveikatos!

— :—

TSKP 22-ajame suvažiavime įžymią rolę vaidino ir L K P pirmasis sekretorius A. Sniečkus. Jis buvo suvažiavimo prezidiume, jis pasakė brandžią kalbą, jis spalio 25 d. rytiniame posėdyje suvažiavimui pirmininkavo.

Beje, suvažiavime kalbėjo ir JAV KP pirmininkė Elizabeth Gurley Flynn.

22-asis suvažiavimas prasidėjo spalio 17 dieną. Na, o spalio 19 d. vakare atsisuku televizorių ir stebiu vaizdą iš suvažiavimo salės.

Matau eilę žmonių (tarp jų ir A. Sniečkų), su kuriais būvant TSRS, teko susitikti. Pagalvojau: koks mažas mūsų pasaulis! Kita mintis: koks didelis šiuo suvažiavimu susidomėjimas plačiajame pasauly!..

— :—

Čikagos lietuviškų menševikų laikrašty (š. m. spal. 26 d.) tūlas K. Uoginius rašo apie tame imeste įvykusį vieną "veiksnių" susirinkimą, kur sakė kalbą "pats" P. Grigaitis. Ir jis, girdi, pasakęs: jei prasidėtų atominis karas, tai **"kelių valandų būvyje T. Sąjunga būtų nušluota nuo žemės paviršiaus su visais savo arsenalais ir armijomis..."**

Galima patikėti, kad Grigaitis taip pasakė. Juk panašiai jis rašė, pranašaudamas TSRS pražutį, 1941 metais, kai hitlerinės armijos įsiveržė į tą šalį. Bet jo filosofiją margis ant uodegos nusinešė.

P. Grigaitis pyksta ant savo kaimynų vilniečių, kuomet jie jam primeta senatvę ir suvaikėjimą. Bet ką gi reiškia toks plepėjimas, argi nesuvaikėjimą?!..

Bėda, kad P. Grigaičio suvaikėjimas reiškiasi tuo, kad jis praranda žmogiškumą: daugiau kaip du šimtu milijonų žmonių "nušluoti nuo žemės paviršiaus" jam vienas juokas!..

Menševikų laikraščio redaktorius **nori,** kad taip būtų, tai ir savo piktus norus padaro pranašystėmis.

Koks galvojantis žmogus galėtų tokioms menševikų redaktoriaus filosofijoms patikėti?!..

— :—

Marijonų "Draugas" jau pradėjo įžūlią kampaniją prieš savo bendradarbės **Salomėjos Narkeliūnaitės** filmą, susuktą Tarybų Lietuvoje, kai žurnalistė ten lankėsi.

Menševikų "Naujienos" atvirai pradėjo ją dergti.

Kodėl visa tai?

Todėl, kad žurnalistė atsisako plūsti, niekinti savo gimtąją šalį!

T. Sąjunga kviečia Suomiją jungtis apsigynimui

Maskva. — Tarybų Sąjungos užsienio ministras A. Gromyko įteikė ilgą notą Suomijos ambasadoriui Eero A Wuoriui. Notoje išdėstė susidariusią pavojinga padėtį Suomijai ir Tarybų Sąjungai Baltijos jūros srityje.

Tarybų Sąjunga nurodo, kad Vakarų Vokietija, kuri yra NATO narė, su kitų pagalba, jau įsigijo galingą karo laivyną Baltijos jūroje, turi daugybę karo lėktuvų orlaukių ir įvairių karo bazių. Nota žymi, jog kadangi į NATO įeina Danija ir Norvegija, tai tas dar daugiau sutvirtina Vakarų Vokietijos militarines jėgas, nes jos apsupa didelę dalį Baltijos jūros, Švediją ir Suomiją.

Tarybų Sąjunga primena draugiškas jos sutartis su Suomija iš 1948 ir 1955 metų, suteiktą Suomijai pagalbą po karo ir kivečia ją sudaryti bendrą apsigynimo sąjungą prieš gręsiantį pavojų iš NATO pusės.

Atominės bombos ir nuo jų slėptuvės

New Yorkas. — Dr. Tom T. Stoneris, iš Rockefellerio Instituto, tyrinėjo atominių ir hidrogeninių bombų jėgą ir slėptuves. Jis tuo reikalu lankėsi Japonijoje, kur karo pabaigoje JAV numetė dvi atomines bombas, Nevadoje, kur JAV bandė atomines bombas, ir Vakarų Vokietijoje

Dr. T. T. Stoneris sako, kad didėjant atominių bombų jėgai, mažėja slėptuvių reikšmė. 1945 m. Hirošimoje JAV numetė atominę bombą, kuri užmušė 60,000 ir sužeidė 60,000 žmonių. Hiroshimoje numesta bomba buvo 2,500 kartų mažesnė, negu 100 megatonų, tai yra, 100 milijonų tonų dinamito jėgos, kokių, sakosi, turi Tarybų Sąjunga. 100 megatonų jėgos bomba, tai lygi 500,000 geležinkelio vagonų dinamito jėgai.

Dr. T. T. Stoneris sako, kad jeigu tik 20 megatonų bomba būtų numesta į New Yorko miestą ir tai žūtų šeši milijonai žmonių. Gi 100 megatonų bomba viską naikintų aplinkui per 75 mylias nuo vietos, kur ji būtų numesta. O tai tik jos pačios jėga. Gi prie naikinimo prisidėtų gaisrai, vandens išsiliejimai ir žmonių panika.

Daktaras sako, kad karštis siektų 14,000 laipsnių, kuriam joks daiktas neatsilaikytų. Oras būtų sugadintas, jis ir į gerai paruoštas slėptuves įsigautų. Vienatinis žmonijos išsigelbėjimas, tai išvengimas atominio karo.

SURADO SENAS INDĖNŲ LIEKANAS

Nome, Alaska. — Kasinėdami Kruzenšterno iškyšulyje surado senų įrankių, drabužių ir maisto liekanų. Profesorius J. L. Giddings mano, kad jos yra apie 7,000 metų senumo. Mokslas rodo, kad šiuo keliu iš Azijos žmonės persikėlė gyventi į Alaską, nes čionai Ameriką nuo Azijos dalina tik 54 mylių Beringo pertaka.

Graikijoje įvyko rinkimai

Atėnai. — Graikijoje įvyko parlamento rinkimai. Dalyvavo virš keturi ir pusė milijono balsuotojų.. Valdančioji Tautinė Vienybės partija gavo beveik 50 procentų balsų. Centro Vienybės partija gavo virš 34 procentus, o žemdirbių—15 procentų.

Reiškia, vyriausybę vėl sudarys Kon. Karamanliso partija.

Graikija randasi pietinėj dalyje Balkanų pusiasalio. Jai priklauso ir daug salų Aegejaus jūroje.

SAKO, ALBANIJA MOBILIZUOJASI

Belgradas. — Po to, kai TSRS Komunistų partijos suvažiavime buvo kritikuojama Albanijos komunistai, tai jos valdžia pašaukė į tarnybą 120,000 rezervistų.

Jeigu Albanijai gręsia pavojus, tai tik ne iš TSRS pusės. Pirmiau prieš Albanijos nepriklausomybę kėsinosi Graikija ir Jugoslavija.

Belgradas. — Kalnuose nukrito autobusas į griovį 300 pėdų ir žuvo 39 žmonės.

JUBILIEJINIS 'LAISVĖS' VAJUS

KONTESTANTŲ STOVIS DABAR YRA TOKS:

	PUNKTAI
A. Žemaitis, Baltimorė, Md.	1393
George Shimaitis, Brockton, Mass.	1080
Brooklyn, N. Y.	988
New Jersey valstijos vajininkai	862
Waterburio vajininkai	720
M. Uždavinis, Norwood, Mass.	444
William Patten, Gloucester Heights, N. J.	408
K. Kasulis, Worcester, Mass.	346
LLD 20 kp. ir Moterų skyr., Binghamton, N. Y.	330
Connecticut valstjois vajininkai	216

Rochester, N. Y.	192	Scranton, Pa.	108
Plymouth—Wilkes-Barre, Pa.	180	C. Belunas, Detroit, Mtch.	36
J. Patkus, New Haven, Conn.	180	C. K. Urban, Hudson, Mass.	36
Lawrence-Lowell, Mass.	144	V. Taraškienė, San Francisco, Calif.	36

A. Žemaitis, baltimorietis, stipriai laikosi pirmoj vietoj laimėtojų skyriuje. Jis prisiuntė atnaujinimų ir jo kaimynas P. Kupris kreditavo jam naują prenumeratą.

Geo. Shimaitis, Brockton, Mass., irgi prisiuntė atnaujinimų. Jis keliauja ir iš Brocktono ieškoti skaitytojų.

Brooklyniečiams pasidarbavo J. Gasiūnas, atnau-

(Tąsa 5-tam pusl.)

Apie vėliausius įvykius Berlyne

Berlynas. — Po to, kai tarybiniai tankai pasirodė rytiniame Berlyne, tai pavojingi incidentai prie sienos baigėsi. Jungtinių Valstijų komanda patvarkė, kad amerikiečiai, coviliniais rūbais apsivilkę, neitų į rytinį Berlyną. Dėl jų įvykdavo pavojingi incidentai.

Rytų Vokietija nedaro kliūčių Angljos, Francūzijos ir Jungtinių Valstijų militaristams, kurie vyksta į rytinį Berlyną. Bet ji reikalauja, kad civiliniai parodytų savo pasportus.

Anglai parodo pasportus su savo paveikslais. Francūzams irgi patvarkyta pasportus parodyti, jeigu nuo jų reikalauja. Bet Jungt Valstijos laikosi nusistatymo, kad jų ir civiliniai nerodytų vokiečiams pasportų, nes JAV nepripažįsta Rytų Vokietijos valstybės.

Tuo reikalu JAV ambasadorius Thompsonas, Maskvoje, buvo pas TSRS užsienio ministrą. Gromyko jam pareiškė, kad nėra išimčių: Rytų Vokietija yra atskira valstybė ir amerikiečiai turi parodyti savo pasportus, jeigu civiliniai nori vykti į rytinį Berlyną.

Washingtonas. — Jungtinių Valstijų valstybės departamentas buvo pasišaukęs Anglijos, Francūzijos ir Vakarų Vokietijos ambasadorius. Po to prezidento Kenedžio vyriausybė pareiškė, kad bus ieškoma taikos kelių išsprendimui vakarinio Berlyno reikalų. JAV valdžios pareigūnai pareiškė, kad reikalavimas parodyti pasportus, tai nėra taip svarbus dalykas, dėl kurio turėtų prasidėti ginkluotas konfliktas.

Maskva. — Tarybų Sąjungos premjeras Chruščiovas vėl pareiškė, kad likvidavimui Antrojo karo palikimo — padarymui taikos su Vokietijomis ir sutvarkymui vakarinio Berlyno reikalų nėra taip svarbu data, tai yra, būtinai baigti iki 1961 m. gruodžio 31 dienos. **Svarbu yra baigti tą nenormalią padėtį.** To reikalauja taikos išlaikymas. Vienok, Chruščiovas pridėjo:

"Bet jeigu kas Vakaruose tikisi ir toliau vilkinti baigimą tų reikalų, tai lai iš anksto žino, kad to nebus".

Pasibaigė TSRS K.P. suvažiavimas

Maskva. —Pasibaigė Tarybų Sąjungos Komunistų partijos 22-asis suvažiavimas. Dabar partija turi beveik 10,000,000 milijonų narių.

Suvažiavimas priėmė naują partijos programą, paruošė planus didiems darbams einant prie komunistinės santvarkos. Į Centro Komitetą išrinko 170 veikėjų, o jų pavaduotojais 150.

COLUMBIA PAVARĖ KOMENTATORIŲ

New Yorkas. — Columbia Broadcasting System televizijos ir radijo programų kompanija pavarė iš komentatoriaus vietos H. K. Smithą, kuris komentavo iš Washingtono. Sakoma, kad jis iš žinių darė savotiškus išvedžiojimus.

Ottawa. — Per devynis mėnesius Kanadoje iškasta 7,030,000 tonų anglies.

Maskvoje pastatė granitinį paminklą Karoliui Marksui

Maskva. — Laike TSRS Komunistų partijos Dvidešimt antrojo suvažiavimo atidengtas paminklas Karoliui Marksui, komunistinio mokslo tėvui. Jis pastatytas Sverdlovo aikštėje. Atidengė TSRS KP generalinis sekretorius Nikita Chruščiovas. Kalbėjo jis, Vokietijos Demokratinės Respublikos vadas Walter Ulbricht, Anglijos komunistų vadas John Gollan ir kiti.

Markso paminklą pagamino skulptorius Levas Kerbelis, kuris už savo darbą 1957 m. gavo TSRS pirmąją dovaną.

Karolio Markso figura pagaminta iš granito ir ji yra 25-ių pėdų aukščio. Paminklas pastatytas toje vietoje, kur dar 1920 metais Leninas padėjo pagrindo akmenį. Paminklo aikštė randasi Maskvos centre, palei Didžiojo teatro pastatą.

Sako: Vakarai vis labiau nesutinka

Londonas. — Korespondentas Drew Middleton rašo "Disunity Among Allies" (Nesusitarimas tarp talkininkų). Jis rašo, kad nepaisant, jog Jungtinės Valstijos ginkluoja ir finansuoja NATO (Vakarų karinę sąjungą), bet svarbiausi NATO nariai nesveika JAV politikos, o mažyčiai tyli ir dairosi. Tas aiškiausiai pasireiškė laike Berlyno krizės, ypatingai, kada prie Berlyno padalinimo sienos įvyko pavojingi incidentai dėl amerikiečių veržimosi į rytinį Berlyną.

Middleton rašo, kad Francūzija, turėdama savo bėdų Alžyre ir kitur, nekreipia daug dėmesio. Vakarų Vokietija vis daugiau ginkluojasi, ten įsigali seni karininkai, jau atgaivino karo apgriautą industriją ir veržiasi į pasaulines rinkas. Anglija daugiausiai linkusi ieškoti kelių susitarimui su Tarybų Sąjunga, gi Francūzijos prezidentas De Gaulle vis prieštarauja.

Paaštrėjus santykiams dėl taikos su Vokietija ir vakarinio Berlyno, Jungtinės Valstijos vis daugiau karo jėgų gabena į Europą, ypatingai Vakarų Vokietiją. Europoje daug diplomatų kalba, kad po 15-kos metų nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos, jau laikas JAV karo jėgas išgabenti iš Europos.

Berlynas. — Tarybų Sąjungos militarinės jėgos sulaikė JAV armijos policininkų trokus, kurie važiavo į vakarinį Berlyną iš Vakarų Vokietijos.

Perkėlė Stalino palaikus

Maskva. — TSRS Komunistų Partijos suvažiavime buvo plačiai kalbama apie nekaltas aukas, žuvusias Stalino laikais. Buvo sumanymas pastatyti paminklą atminčiai tų, kurie buvo nekaltai nužudyti.

Jau pirmiau buvo iškelta, kad Stalinas paneigė marksistinio demokratizmo principus, kad jis pasitikėjo Jagodai, Ježovui ir Berijai, kurie daug nekaltų žmonių nužudė.

Partijos suvažiavime nutarta išimti Stalino palaikus iš Lenino mauzoliejaus. Juos iškėlė ir palaidojo prie Kremliaus sienos, kur yra nemažai kitų veikėjų palaidota.

SUKAKO SEPTYNERI METAI KARUI ALŽYRE

Alžyras. — Lapkričio 1 d. sukako septyneri metai nuo karo pradžios Alžyre. Alžyriečiai kovoja už savo nepriklausomybę, o Francūzijos imperialistai nenori iš ten pasitraukti. Šiame kare, iš abiejų pusių, jau žuvo virš 200,000 žmonių.

Jeigu karas bus, tai Anglija žus

Londonas. — Šešiosde šimt du darbiečiai, parlamento nariai, buvo pasiuntę laišką Tarybų Sąjungos atominių bombų bandymo reikale. Jie gavo nuo TSRS premjero atsakymą. Chruščiovas sako, kad nei viena šalis nuo karo tiek daug nenukentėjo, kaip TSRS. Jos liaudis ir valdžia su skaudančia širdimi bando atomines bombas, kad atgrąsinus karo agresorius.

Jis nurodė, kad jeigu kils karas, tai Anglija pati pirmoji nukentės nuo atominių bombų, nes ten yra JAV karo lėktuvų ir atominių submarinų bazės, o karui kilus, tai bazės būtų sunaikinimo objektai.

Guatemala. — Uraganas "Hattie" nusiautė per Britų Hondurasą. Vėjas buvo apie 200 mylių per valandą. Virš 100 žmonių užmušė, daug sužeidė ir padarė didelių nuostolių.

Londonas. — Tarybų Sąjunga kasdien išveža į užsienį po 450,000 bačkų naftos.

LAISVE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays.

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.

Entered as second class matter at the Posto Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year $9.00	Canada, Lat. Amer., per year, $10.00
United States, per 6 months $5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months $5.00
Queens Co. ..... $10.00 per year	Foreign countries, per year, $12.00
Queens Co., $5.50 per six months	Foreign countries, 6 months, $6.50

Kol dar laikas apsisaugoti

VAKARINĖ VOKIETIJA baigiama apginkluoti nuo kojų iki galvos pačiais smarkiausiais masinio žudymo ginklais. Jau atvirai kalbama apie suteikimą jai ir atominių ginklų.

Dabar jau visų pripažįstama, kad šiandien NATO militarinėje struktūroje iš visų europinių kraštų Vakarų Vokietija yra galingiausia. Be atsiklausimo V. Vokietijos nei Amerika, nei Anglija nebežengia nė žingsnio.

Trečias dalykas, V. Vokietiją valdo žmonės, kurie galvoja apie atkeršijimo karą už pralaimėjimą Antrajame kare, apie pakeitimą rubežių.

Vadinasi, ir vėl V. Vokietija grūmoja Europos tautoms, o pirmoje vietoje, žinoma, Tarybų Sąjungai.

Ką tos tautos dabar turėtų daryti? Joms laikas, labai laikas susirūpinti apsigynimu nuo sumilitarizuotos Vokietijos. Štai kodėl, matyt, šiomis dienomis Tarybų Sąjunga pakvietė Suomiją pasitarimui tuo reikalu. Aname kare Suomija, vadovaujama socialdemokratų, išvien ėjo su hitlerine Vokietija. Istorija turėtų nepasikartoti. Dedamos pastangos Suomiją įtraukti į apsigynimą nuo Vokietijos.

Iš niekur kitur nei Suomijai, nei kitoms europinėms tautoms pavojaus nėra. Niekas kitas nesikėsina ant jų laisvės ir nepriklausomybės. Tiktai iš naujo apginkluota, sumilitarizuota ir suhitlerinta Vakarų Vokietija sudaro tą pavojų.

Ar tos nesocialistinės tautos susipras laiku? Tai paaiškės iš to, kaip jos, kaip šiuo tarpu Suomija, atsilieps į Tarybų Sąjungos pakvietimą į bendrą apsigynimą.

Nereikėtų pamiršti ir tų dienų, kai Tarybų Sąjunga siūlė bendrą frontą Lenkijai ir kitoms šalims prieš hitlerinę Vokietiją. Tragedija įvyko, kai tas pakvietimas buvo atmestas. Lenkija padarė baisią klaidą. Baisią klaidą padarė Anglija ir kitos šalys. Reikia tikėtis, kad jos tos savo klaidos nebepakartos.

Amerikos biudžeto deficitas

PRIEŠ EISENHOWERIUI apleidžiant Washingtoną, buvo skelbiama, kad šiais finansiniais metais, kurie baigsis su 1962 metų birželio 30 d., mūsų federalinis išdas stovės labai gerai. Jis ne tik bus pilnai subalansuotas, bet dar turės 1,500,000,000 dol. perviršio. Tuo būdu būsią galima sumažinti federalinį prasiskolinimą tokia pat suma. Be to, girdi, gal bus galima šiek tiek ir federalinius taksus sumažinti.

Dabar paaiški, kad tas apskaičiavimas buvo apgavystė. Dabar pasirodo, kad šiais finansiniais metais šalies biudžetas turės beveik septynius bilijonus dolerių deficito! Šiais metais išlaidos pasieks 88,985,000,000 dol., arba 8,000,000,000 dol. daugiau negu Eisenhoweris mums pasakojo.

Ne visa kaltė už tą milžinišką deficitą, žinoma, krinta ant Eisenhowerio galvos. Prie valstybės vairo atsistojus demokratams, militarinės išlaidos buvo dar daugiau pakeltos. Paskutiniais keliais mėnesiais pradėjo siautėti karinė isterija. Kongresas pradėjo be jokios atodairos skirti milžiniškas sumas "naujiems" militariniams reikalams. Ir taip vietoje laukto sumažinimo išlaidų, jos dar smarkiai padidėjo. Tai ir turime beveik septynių bilijonų dolerių deficitą.

Dar kartą bus bandyta

JUNGTINIŲ TAUTŲ Asamblėjai Tarybų Sąjunga įteikė rezoliuciją Kinijos atstovybės reikalais. Rezoliucijoje reikalaujama, kad Asamblėja išmestų iš Jungtinių Tautų Čiang Kai-šeko kliką ir sugrąžintų Kinijai teisę pati save atstovauti.

Laukiama aštrių diskusijų. Mūsų vyriausybė esanti pasimojus panaudoti visus galimus diplomatinius manevrus rezoliucijos atmetimui. Ieškoma pritarimo sumanymui tik paskirti komisiją Kinijos reikalo ištyrimui. Taip, girdi, dar vieneriems metams Kinijos atstovybės Jungtinėse Tautose klausimas būtų atidėtas.

Kada nors tas klausimas iškils

SPAUDOJE JAU PRADEDA pasigirsti balsų už pertvarkymą Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje balsavimo sistemos. Šiandien kiekviena valstybė (narė) turi tik vieną balsą.

Tuo reikalu susidomėjimą padidino priėmimas dar dviejų "nykštukų"—Mongolijos su apie 1,000,000 gyv. ir Mauritanijos tik tu 650,000 gyventojų. Įsivaizduokime: balsas Mauritanijos reikš tiek pat, kiek reiškia Jungtinių Valstijų, Indijos, arba Tarybų Sąjungos!

Jei ne šioje sesijoje, tai gal kitoje tas klausimas būsiąs pakeltas. Turės būti paieškoma geresnės balsavimo sistemos—sistemos, kurioje būtų atsižvelgiama į krašto gyventojų skaičių.

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

Ar ŽINOTE, KAD IR MUMS AMERIKIEČIAMS APSIMOKĖTŲ PANAŠIAI GALVOTI IR ELGTIS!

Žurnalo "Tarybinė moteris" Nr. 9-tam rašo Prienų vidurinės mokyklos mokytoja G. Andrašiūnienė. Jos tema: "Išmokime linksmintis be alkoholio."

Jos patarimai protingi. sveiki. Nors jie taikomi tik Lietuvos žmonėms, bet jais labai gražiai galėtumėm pasinaudoti ir mes, Amerikos lietuviai. Ir pas mus jau seniai veikia paprotys, kad be svaigalų niekur negalima apsieiti, kad jeigu svečią iš namų išleisti dar pajėgiantį savo kojomis eiti, tai jis nebus patenkintas tavo vaišėmis.

Bet lai kalba šioji mokytoja. Ji rašo:

Kuo kultūringesnė tauta, tuo daugiau ji turi gražių tradicijų, gražių papročių.. Bet greta gražių papročių būna ir nevertingų, dargi žalingų. Jie atsiranda iš neteisingo kokio nors dalyko supratimo. Taip ilgą laiką Europą kankino nelemtos dvikovos, atsiradusios dėl neteisingai suprastos garbės. Kinijos moterys, norėdamos turėti mažas kojas, beveik 800 metų žalojo jas, įspraudamos į medines kaladėles, kad jos negalėtų daugiau augti. Dabartinėje Kinijoje kiekvienam žmogui aišku, kad tai buvo neteisingas grožio supratimas. Mūsų krašte iš praeities paveldėtas negražus paprotys — nugirdyti svečią degtine.

Šeimininkės, ruošdamos vaišes, stengiasi parūpinti labai įvairių valgių, skoningai juos paruošti. Tik kažkodėl tos pačios šeimininkės parodo daug mažiau išradingumo, parūpindamos gėrimų, ir, kas svarbiausia, visai nesistengia, kad ant stalo būtų bealkoholinių gėrimų. Pavyzdžiui, įvairių vaišių sulčių, girų. Vaišindami svečius, šeimininkai siūlo ragauti ir valgyti įvairių valgių. Atsisakius kurio nors patiekalo, niekas neprievartauja, leidžia valgyti, kas patinka. Su gėrimais taip nebūna. Čia prasideda ne tik siūlymas, bet tiesiog prievartavimas, išrandama visokie būdai, visokios priežastys, kad tik daugiau svečiai išgertų.

Šeimininkai laiko savo garbės dalyku kuo labiau apsvaiginti savo svečius. Argi tai teisingas vaišingumo supratimas? Svečiai turėtų laisvai pasirinkti, ką gerti: alkoholinius gėrimus, ar bealkoholinius. Elgesį, kada už stalo stiprius alkoholinius gėrimus verčiami gerti moksleiviai, merginos, moterys, reikia kuo griežčiausiai pasmerkti. Dažniau vaišinkime vieni kitus vaisių sultimis, gira, arbata, kava.

Tai svečius patenkins, o be to, vaišėse žmonės ragauja įvairių valgių, atsiranda troškulys, ir nėra reikalo jį malšinti alkoholiniais gėrimais. Jei kiekvienose vaišėse būtų bealkoholinių gėrimų, juos mielu noru gertų ne tik nevartojantieji svaigalų, bet ir išgeriantieji, tuo būdu sumažėtų alkoholio vartojimas, neįprastų gerti jaunimas.

Iš mūsų vaišių beveik išstumta arbata ir kava. O tai labai geri gėrimai. Visokie pobūviai, kuriuose dalyvauja jaunimas, artimesnių bičiulių suėjimai galėtų būti tik prie arbatos ar kavos stalo. Tai ir sveikiau, gražiau, ir pigiau.

Pobūviuose daug išgeriama dėl neteisingo linksmumo supratimo. Labai dažnai girdime sakant: "Nebus išgerti, nebus linksma." Argi rėkimas užkimusiais balsais, palaidos kalbos, o paskui skaudanti galva, bloga savijauta—linksmumas? Mes einame į pobūvį apsivilkę gražiausią drabužį, tai reikia, kad ir mūsų elgesys jo nebiaurintų. Nepaprastai liūdnai atrodo visų gerbiamas žmogus, kai jis grįžta iš pobūvio lyg vėjo plaikstoma smilgelė.

Ruošdami vaišes, šeimininkai turėtų pasirūpinti ne tik valgiais ir gėrimais, bet ir pagalvoti, kaip jų svečiai linksminsis. Mes su svečiais galėtume ir naują dainą išmokti, ir pasiklausyti vieno svečio dainavimo, deklamavimo arba sąmojingo pasakojimo. Reikalingi ir šokiai, žaidimai, ne tik judrūs, bet ir sėdimi. Taip pat ir svečias, eidamas į pobūvį, turėtų pagalvoti, kuo jis gali prisidėti prie geros nuotaikos sudarymo. Reikia kad iš kiekvieno pobūvio žmogus išsineštų ką nors šviesaus, gražaus, išeitų pailsėjęs, praturtinęs save.

Mes kuriame naują gyvenimą, tad sukurkime ir naujas pobūvių tradicijos.

GAL TIK SU ŠLAVIKU TEPASIMATĖ

Šiomis dienomis valstybės departamente buvę apsilankę Kajeckas ir Trimakas. Ten jie turėję "išsamų pasikalbėjimą Lietuvos reikalais." Valstybės departamentas juodu užtikrinęs, kad mūsų vyriausybės nusistatymas tebėra nepakeistas.

Bet kodėl Kajeckas ir Trimakas nepamini asmenų, su kuriais jiedu kalbėjosi? Sarmatinasi, ar kas?

Valstybės departamente darbuojasi tūkstančiai žmonių. Jų tarpe nemažai yra paprastų šlavikų, jokių kitokių pareigų neturinčių. Kai Kajeckas ir Trimakas neįvardija asmenų, su kuriais jie "išsprendė Lietuvos reikalus," tai daugeliui atrodo, kad jie ten gavo progą pasikalbėti tik su darbuotojais su šluota rankose.

TĖVŲ TĖVELIAMS PASIŠKAITYTI IR PASIMOKYTI!

Kurie iš mūsų senosios kartos lietuvių neturi pulko anūkėlių? Tik gal retas atsitikimas. Taip pat faktas, kad seneliai beveik daugiau rūpinasi savo sūnų bei dukterų vaikais, negu patys jų tėvai. Daug turime atvejų, kur mūsų trečiosios kartos auklėjimas tiesiog atitekęs mūsų kartai.

Tai nelengvas, atsakingas darbas. Toje pačioje "Tarybinėje moteryje" skaitome praktiškus patarimus V. Kuprienės. Ji, matyt, gerai nusimano apie vaikų auklėjimą. Jos patarimais, kaip elgtis su mažais vaikais, reikėtų pasinaudoti.

Štai tie patarimai:

Nelepinkime savo vaikų. Vos įsidūrė vaikas pirštelį, parpuolė — o mes ir lekiame su savo pagalba, aimanavimais, užuojauta. Būna, tiesa, nelaimingų atsitikimų, kada būtina net skubi medicininė ir didelė moralinė pagalba, bet dažniausiai tėvai "persūdo." Mažus įdrėskimus, nusibrozdinimus, įsidilginimus ir nepavojingus guzus traktuokime vaiko akyse kaip niekniekius, dėl kurių "tikri vyrai" ir kantrios mergaitės neverkia. Pagirkime, kai vaikas be riksmo leis patepti jodu žaizdą. To pasieksime tik tiesą sakydami, todėl nemeluokime: "Tau truputį perštės, bet šiek tiek pakentėk, ir tuoj praeis."

Bėgo dukrelė, parpuolė. Lėlė iškrito iš rankyčių. Verktų mergaitė, jei suaugusieji imtų jos gailauti. Tokiu atveju pakelkime lėlę ir lėlės gailėkime, jos "žaizdas" tvarstykime. Vaikas susirūpins lėle, kuri, vaiko nuomone, taip pat jaučia skausmą, o savo nelaimę nukęs tylomis.

Kai kurios motinos nuolat skundžiasi savo pažįstamoms, net vaikui girdint: 'Mūsų Valiukas toks silpnutis." Ir sūnelis ima manyti, kad ligos—tai jo vieno privilegija, kad valgyti—tai padaryti džiaugsmą visų pirma mamai. Supykęs toks vaikas ir kerštauja suaugusiems: "Išeisiu į sniegą basas, apsirgsiu ir numirsiu. Ot, bus jums!" Vaikas jau nebesuinteresuotas saugoti savo sveikatą pats.

Neįkyrėkime vaikui nuolatiniais perspėjimais: "Atsargiai, čią — akmuo, čia—dilgėlė, antai — duobė, apsivilk — vėjas pūstelėjo...". Tegul jis pats susipažįsta su aplinka, patiria, kur kas gali suteikti skausmą. Tokie išlepinti, visada sergstimi vaikai nuolatos užkliūva, nudega, griūva, nes patys neprateę kreipti dėmesio, kur eina, ką daro.

Tegul vaikai pripranta patys pasirinkti drabužį. Užuot per šiltai tūlojusios savo vaikus, ypač mokyklinio amžiaus, leiskite jiems patiems rengtis taip, kaip jie nori. Atminkime, kad ne visuomet šalta bėgiojančiam judriam vaikui, kai mama tuo tarpu žiūrėdama sustyra.

"GĖDA JUMS!"

Su tokiu liūdnu šūkiu Steponas Kairys, menševikų dvasios vadas, kreipiasi į savo vieros išpažintojus. Jis esąs labai, labai susirūpinęs.

Kuo? Kodėl? Nagi, sako, "Lietuvių Darbininkų Draugijos" leidžiamas trimėnesinis "Darbas" jau kuris laikas nebeišeina," kad nuo "Darbo" esą pabėgę ankstyvesnieji jauni bendradarbiai ,nes jie panorėję "ieškoti naujų dievų."

Visus tuos ir kitus, kurie "Darbą" sulikvidavo, Steponas Kairys bara pasiraitojęs rankoves.

Mes, žinoma, nesidžiaugiame, kad menševikų leidinys užsidarė. Nėra reikalo. Be to, mes patys puikiai suprantame mūsų pažangiosios spaudos sunkumus. Suprantamas mums ir žurnalistinių senosios kartos jėgų išsisėmimas.

Bet netenka abejoti, jog prie "Darbo" numarinimo nemažai prisidėjo ir pats Kairys. Jis tą leidinį, daugiau negu kas kitas, panaudojo Lietuvos šmeižimui ir niekinimui. Pav., kai vienas "Darbo" numeris pernai išėjo su kiek rimtesniu straipsniu apie Lietuvą ir apie pabėgėlių atsinešimą linkui jos, tai Kairys (J. Kaminskas) beveik iš proto išsikraustė prieš jį berėkdamas ir jo tuolaikinį redaktorių beplūsdamas. Jis viešai prisiekė "Darbui" nebeduoti nė vienos savo "kūrybos" eilutės, jeigu jis nebus sugrąžintas į senąjį kelią ir jeigu jo redaktorius nebus paimtas "už pakarpos." Mums atrodo, kad kaip tik toks Kairio ir jo grigaitinių kamarotų užsipuolimas ant tų, kurie bandė "Darbą" apvalyti nuo sutrų, paguldė leidinį į mirties patalą.

Pranešama, kad Rymo Katalikų Susivienijimo organas "Garsas" iš Wilkes-Barre, Pa., perkeliamas į Brooklyn, N. Y., prancūzkonų "Darbininko" spaustuvėn. Be to, laikraštis beišeis tik kartą per mėnesį.

KLAIDOS ATITAISYMAS

"Laisvės" laidoje iš spalio 27 d. po straipsniu "Geri romanai-knygos" parašas turėjo būti **J. D. S.**, o ne "L.D.S." Gerbiamo autoriaus atsiprašome.

Keliais klausimais

Šventybala išdžiūvo
Apie Klaipėdos bažnyčią
Klebono ir vikaro darbeliai
Ar visi uodai kraujageriai
Rasinė diskriminacija unijose
Unijų draskytojai

Vilniaus "Švyturyje" (šių metų No. 14) J. Motieka patiekia davinių apie "Šventybalą."

Dar prieš šimtą metų Krinčino, Pasvalio, Kriklėnų ir Pumpėnų klebonai paleido kalbas, kad "kažkada ant baloje nuskendusio akmens pasirodęs pats Jezus 'nazaranskas.' Klebonų paskalus davatkos ir maldininkai plačiai išnešiojo. Toji bala buvo pramintą "Šventybala." Didžiausios minios žmonių prie jos pradėjo rinktis kaip šventą ir stebuklingą vietą. Ligoniai toje baloje maudėsi, kiti tą patį vandenį gėrė. Visi atsilankę palikdavo nemažai aukų, kurias visi keturi klebonai dalindavosi ir net už jas susipešdavo. Kunigai sakydavo, jeigu aukos nepaliksi, šventyklos vanduo nieko negelbės.

Toji bala priklausė Motiejui Vadapolui, kuris į jokius stebuklus netikėjo, aplink balą savo gyvulius ganė, o "šventame" vandenyje jo kiaulės voliodavosi.

Toks "šventos" vietos neįvertinimas klebonui Baltrušaičiui nepatiko. Jis 1934 m. tą balą iš Vadapolo nupirko už tūkstantį litų. Tada jis ten praėjo šeimininkauti.

Dabar toji bala jau jokių stebuklų neberodo. Dar daugiau. Šią apylinkę sausinant "nūkentėjo" ir toji bala — visai išdžiūvo.

-:-

To paties žurnalo 15-tame numeryje telpa įdomus Vyt. Misevičiaus aprašymas, kaip buvo statoma Klaipėdos bažnyčia.

Kai šiais metais amerikiečiai lietuviai turistai lankėsi Klaipėdoje, jau plačiai buvo kalbama apie tai, kaip klebonas Liudas Povilonis ir vikaras Bronius Burneikis savanaudiškai elgėsi su bažnyčiai skirtomis medžiagomis.

Dabar žurnalistas Vyt. Misevičius plačiai atidengia skraistę ir publikai parodo nešvarius abiejų kunigų darbus.

-:-

Bažnyčia, tiesa, jau pastatyta. Bet tuo pačiu metu kunigėliai savo klebonijoje įsitaisė naujausius minkštus baldus, šaldytuvą, gerai įrengtą kabinetą, net du radijo aparatus.

Dar daugiau. Klekonas ir vikaras įsigijo po naujutėlį automobilį; šeimininkė taipgi gavo naujutį automobilį. Vilniuje pastatytas tūlai panelei naujas namas. Klebono seseriai pastatyti namai Panevėžyje.

Tyrinėjimo komisija rado ir bankuose padėtų rubliais sumų.

Surasta, kad 28,000 bažnyčiai skiriamų plytų nuėjo į juodąją rinką. Taipgi ten pateko nemažai ir kitokios bažnyčios statybai skirtos medžiagos.

-:-

Klebonas ir vikaras gudriai pasigavo savo bučiuvinką B. Alsį, kuris jiems padėjo šmugelį varyti. Jie bažnyčios statybai surinktas aukas naudojo kyšiams, išgėrimams, papirkinėjimams, "kad būtų atleistos naujos medžiagos, kurias galima parduoti trigubą kaina juodoje rinkoje." Jie dar bandė gauti medžiagų, kurios buvo skirtos ligoninėms, vaikų darželiams ir gyvenamų namų statybai.

Dabar jie patraukti atsakomybėn. Atrodo, kad Poviloniui ir Burneikiui nebeteks mišias atlikinėti naujoje Klaipėdos bažnyčioje.

-:-

Vilniuje einančiame žurnale "Mokslas ir Gyvenimas" (1961 m. 7 nr.) rašo biologijos mokslo kandidatas J. Gasiūnas apie uodus. Jis parodo tokių davinių, kokių plačioji publika dar nežino.

Jis nurodo, kad ne visi uodai yra kraujageriai, taipgi ne visi nešioja užkrečiamų ligų bakterijas. "Kraują geria tik patelės. Patinai maitinasi augalinių maistu."

"Vieną kartą prisiurbusi kraujo ir jį suvirškinusi, patelė išaugina apie 200 kiaušinėlių." Jai kraujas reikalingas tam, kad vaisintis ir auginti kiaušinėlius.

Bečiulpdamos limpamama liga sergančio žmogaus kraują, patelės pačios apsikrečia ir kitus žmones vėliau apkrečia.

Taigi, nebijokime patinėlių, saugokimės tik patelių, nes jos yra kraujagerės ir tūlos jų pavojingų ligų perus išnešioja.

-:-

Kova prieš rasinę diskriminaciją paaštrėjo pačioje AFL-CIO vadovybėje. AFL-CIO vice prezidentas A. P. Randolph, vienatinis unijų centre negras, tvirtina, kad unijos nėra laisvos nuo rasinės diskriminacijos ir kad jis pradės išvystyti kovą prieš kiekvieną darbo unijose rasinės diskriminacijos pasireiškimą.

Randolph daugiausia kaltina AFL-CIO prezidentą Meany, kuris yra "paskendęs moraliniame bankrute savo amatinių unijų vadovybėje." Jis neparodo jokio noro kovoti tas amatines unijas, kurios ir dabar neįsileidžia negrų į savo eiles. Jis neparodo nei jokios simpatijos kovotojams už negrams lygias teises abelname žmonių gyvenime.

Gėda tiems unijų vadovams, kurie palaiko rasinę diskriminaciją ir tuo skaldo darbo žmonių jėgas. Tokiems neturėtų būti vietos unijų vadovybėje.

-:-

Kitas blogis su unijų vadovybe yra tai, kad jinai nesistengia organizuoti neorganizuotų darbininkų. Organizuotų darbininkų tėra tik apie 15 milijonų, o už algą dirbančiųjų yra virš 60 milijonų darbininkų.

Prezidentas Meany ir tūli vice prezidentai tik daug plepa apie organizavimą neorganizuotų, bet nieko nedaro. O draskyti kovingesnes unijos jie yra specialistai. Išmetimas kovingos tymsterių unijos iš centro ir dabar bandymas skaldyti tos unijos skyrius, išduodant atskilėliams AFL-CIO čarterius, yra pasimojimas demoralizuoti organizuotus darbininkus.

Argi galima toleruoti tokį unijų vadovų veikimą?

J. G.

Odesa, Texas. — Kongresmanas J. T. Rutherfordas sako, kad kiekvienas JAV "B-52" bombinis lėktuvas gali nunešti į Tarybų Sąjungą 50 milijonų tonų naikinančią jėgą.

Rojus Mizara

"Hitlerinė okupacija Lietuvoje"— reikšminga, labai svarbi knyga

Apie hitlerinę okupaciją Lietuvoje antrojo pasaulinio karo metu skaitėme spaudoje straipsnių ir knygų, "Laisvėje" taipgi apie tai buvo nemaža rašyta. Bet ligi šiol nebuvo išleista *viena knyga,* kuri visapusiškai, faktinai mums duotų pilną vaizdą to, kas ten buvo. Aš ne kartą galvojau: kodėl tokios knygos ligi šiol nieks neparašė?

Bet štai visai neseniai gaunu didelio formato 546 puslapių gausiai iliustruotą knygą — *"Hitlerinė okupacija Lietuvoje,"* kurią išleido Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla Vilniuje. Didele aistra ją perskaičiau. Perskaitęs, maniau bandyti parašyti išsamią knygos recenziją. Deja, toks užmojis reikalingas nemaža pastangų ir laiko, o man kaip tik to trūksta. Tad nors paviršutiniškai noriu su skaitytoju pasidalinti mintimis.

"Hitlerinė okupacija Lietuvoje" — kolektyvinis darbas. Knygą parašė net aštuoni autoriai. Imu paeiliui.

JUSTAS PALECKIS: "Hitlerinio siaubo metai".

Tai lyg įvadas, kuriame suglaustai autorius atpasakoja, ką Lietuvai tie metai reiškia. "Apskaičiuojama," be kitko rašo Justas Paleckis, "kad hitleriniai budeliai ir jų pakalikai išnaikino apie 500 tūkstančių taikių Lietuvos gyventojų, o viso su nukankintais ir nužudytais tarybiniais belaisviais bei atgabentais iš kitų kraštų ir valstybių žmonėmis, Lietuvoje žuvo apie 700 tūkstančių žmonių. Tai yra pripažinę patys atsakingi hitlerininkų pareigūnai, kurie buvo teisiami už jų nusikaltimus"...

K. SIDERAVIČIUS: "Istorinis lietuvių tautos priešas".

Čia smulkiai nušviesta vokiškųjų grobikų "veržimosi į rytus" politika, kurią jie "pradėjo XI amžiuje Palabio slavų nukariavimu. Palaikomi popiežiaus, skatinusio išnaikinti pagonis-slavus arba atversti juos į krikščionybę, vokiečių kunigaikščiai XII amžiuje užgrobė žemes tarp Elbės ir Oderio. Ten gyvenusios vakarinių slavų gentys buvo iš dalies išnaikintos, iš dalies paverstos... Paskui atėjo Pabaltijo tautų—aisčių eilė..." rašo K. Sidaravičius. Ir jis prieina prie šių laikų. Kaizerinės okupacijos metu, 1914-1918 metais, "kaizeriniai okupantai išvežė iš Lievos 620 tūkstančių tonų grūdų, 200 tūkstančių arklių, pusę milijono galvijų, didelį kiekį linų, odos, sviesto, kiaušinių, ir tt."

Tačiau, kaizerinė okupacija buvo tik mažmožis, palyginti su hitlerine okupacija. Dabar, autorius sako: "Užėjo baisioji hitlerinės okupacijos naktis. Dar niekados lietuvių tauta nebuvo susidūrusi su taip realiu išnaikinimo pavojumi..."

P. KEŽINAITIS: "Lietuva hitlerinių žudikų valdžioje".

Šio skyriaus autorius nušviečia hitlerinių žudikų baisiuosius veiksmus, terorą, žmonių suėmimus, kankinimus, žudymus. Kiek čia sudėta šviesių, teisingų, dorų žmonių, hitlerininkų nužudytų, pavardžių! Suminiu tik keletą: L. Adomauskas, Pr. Zibertas, J. Budžinskienė, V. Knyva, V. Grybas, Vyt. Montvila, Andrius ir Aleksandra Bulotai, Br. Žekonis, Vanda Didžiulytė - Albrechtienė, 80 metų senelis Enzys Jagomastas, jo du sūnūs Dovas ir Jurgis, duktė Ona. Tokių, kaip suminėtieji, visuomenės veikėjai, švietėjai, liaudies draugai vis krito ir krito po hitlerininkų šautuvu.

P. Kežinaitis sumini visas masines hitlerinių okupantų žmonių žudymo vietoves ("mirties fabrikus"): Panerius, IX fortą ir kitas, kurių Lietuva pilna, kur šiandien tik obeliskai ir kitokie žuvusiems paminklai tebeliudija apie tai, kas čia dėjosi, kas čia buvo!..

Tuomet, kai hitleriniai žudikai masiniai žudė Lietuvos žmones, tarybinius piliečius, sako Kežinaitis, į Lietuvą pluko apsigyventi vokiečiai. "Kolonistams buvo duodami ne tiktai geresni butai, bet ir ištisi namai, parduotuvės, dirbtuvės..." Jiems buvo duodami žemės ūkiai parinktose, derlingesnėse vietose. Pats "generalkomisaras Rentelnas pasigrobė Paežerių dvarą tarp Vilkaviškio ir Alvito," ten kėlė puotas, uliavojo su savo kruvinais sėbrais.

J. BUTĖNAS: "Buržuaziniai nacionalistai — hitlerinių okupantų talkininkai".

Rašytojui J. Butėnui okupacijos metu teko gyventi Lietuvoje ir matyti visa tai, kas ten dėjosi. Jis čia vaizduoja, kaip visokie lietuvių tautos atmatos — ambrazevičiai - brazaičiai, žakevičiai-žymantai, kubiliūnai - plechavičiai ir kiti išsigimėlai atvirai stojo hitlerininkų tarnybon. J. Ambrazevčius. pasveikinęs Rentelną ir "širdingai padėkojęs Hitleriui už Lietuvos "išvadavimą," nedrąsiai paklausė, ar jie (t. y. buržuaziniai nacionalistai) galį toliau tarnauti Hitleriui ir kaip jie turį veikti." Rentelnas jiems pažadėjo generalkomisaro (vadinasi, jo) tarėjų titulus...

Hitlerininkai panaikino net ir Lietuvos vardą, pavadindami Pabaltijo kraštus ir Baltarusiją vienu bendru vardu — Ostlandu. Rašo autorius: "Lietuva ir kiti Ostlando kraštai turėjo trumpiausiu laiku pasidaryti grynai vokiškais kraštais, pratęsiant tuo būdu "Didžiosios Vokietijos" sienas apie 500 kilometrų toliau į rytus. Lietuvių tauta būtų iš dalies iššudyta, iš dalies issklaidyta po užkariautus kraštus ir po Vokietiją, kaip vergai..." Ir rašytojas primena, kad lietuviškieji "buržuaziniai nacionalistai atsakingi už visus tuos žiaurumus, kurie buvo įvykdyti hitlerinės okupacijos metu mūsų krašte."

A. BUNKUS: "Lietuvos ekonomika okupacijos metais".

"Okupantai ir jų pakalikai bendromis jėgomis," rašo autorius, "griovė Lietuvos ūkį, skleidė šlykščiausius prasimanymus apie tarybinę santvarką, garbino fašizmą ir Hitlerį." Apie 72 tūkstančiai valstiečių, kurie buvo iš tarybinės valdžios gavę žemės, tapo iš jos išvyti, ir jie patys buvo puolami; nemaža jų fašistai iššudė. Jie plėšė valstiečius, kaip įmanydami. Autorius įrodinėja skaičiais-faktais, į kokią baisią padėtį hitlerininkų viešpatavimas Lietuvoje pastatė Lietuvos žemės ūkį ir pramonę.

A. ENDZINAS: "Švietimas po hitlerininkų padu".

Autorius rašo, kad hitleriniai grobikai, "numatę lietuvių tautai vergų likimą, siekė nusmukdyti jos kultūrinį lygį, trukdyti inteligentijos augimą." Pasiskyrę sau padėjėjais lietuviškus buržuazinius nacionalistus, jie slopino krašte viską, kas geresnio. Sako Endzinas: "Germanto įsakymu iš mokyklos bibliotekų buvo išimti rašytojos Ievos Simonaitytės raštai, o iš vadovėlių — net jos raštų ištraukos; be to, buvo išimta St. Matulaičio "Lietuvių: tautos istorija," J. Norkaus istorijos vadovėlis V ir VI pradžios mokyklos skyriui, visos knygos apie Klaipėdą, pažangių autorių bei žydų tautybės autorių knygos."

Hitlerininkai kišo į koncentracijos stovyklas lietuvių inteligentiją, jie uždarė Vilniaus universitetą, jie susprogdino daug mokyklų.

—:—

Arti pusė knygos paaukota apie tai, kaip vokiškieji hitlerininkai su savo lietuviškaisias talkininkais žudė Lietuvos žmones, smaugė lietuvių kultūrą, plėšė, griovė, degino Lietuvą.

Bet ką gi darė mūsų tauta? Ką darė Lietuvos liaudis? Į tai atsako antroji knygos dalis, du jos skyriai, ilgoki ir labai įdomūs.

P. ŠTARAS "Partizaninis judėjimas okupacijos metais".

Tai apie šimto puslapių skyrius, smulkiai ir ryškiai vaizduojas didvyrišką partizaninį judėjimą Lietuvoje —judėjimą, į kurį įsitraukė patys geriausieji Lietuvos liaudies sūnūs ir dukros.

Kai tik hitleriniai fašistai pradėjo užpuolimą, rašo autorius, tai "kartu su Tarybine Armija, savo Tėvynės ginti pakilo tūkstančiai darbininkų, kolūkiečių ir inteligentijos... Naikindama ir silpnindama priešo techniką bei gyvąją jėgą, Tarybinė Armija fronte, o priešo užnugaryje kovojusieji liaudies keršytojai - partizanai ir visa liaudis rodė pasaulyje dar negirdėto didvyriškumo, pasiaukojimo pavyzdį."

Taip buvo Rusijoj, Ukrainoj, Baltarusijoj, Lietuvoj ir kitose tarybinėse respublikose.

Kas pradėjo partizaninį judėjimą Lietuvoje?

P. Štaras atsako: "Besikuriančių partizanų būrių branduolį sudarė LKP Centro Komiteto pasiųsti į priešo užnugarį arba likę vietoje komunistai, kurie, giliame pogrindyje atstatydami okupantų sudaužytas partines organizacijas, vadovavo visai Lietuvos darbo žmonių kovai prieš hitlerinius grobikus."

Lietuvos partizaninio judėjimo viršininkas buvo *A. Sniečkus,* šiaurės komiteto vadovas *M. Šumauskas,* o Pietų srities komiteto vadovas *G. Zimanas.* Partizanai veikė būriais, kuriems vadovavo drąsūs, ištvermingi kovotojai. Autorius visus juos įvardija, ir daugelio jų fotonuotraukas išspausdina. Nemaža partizanų - kovotojų mirė didvyrio mirtimi, bet daug jų išliko, ir šiandien jie dar gyvi ir įsijungę į komunizmo statytojų gretas.

Įdėtas ir žemėlapis, aiškiai rodąs, kur, kokiose Lietuvos vietose partizanai veikė.

GEN. V. KARVELIS: "Tarybų Lietuvos išvadavimas".

Autorius, pats vadovavęs kovoms prieš hitlerininkus, smulkiai nušviečia tas pastangas ir kovas, kuriose hitlerininkai buvo sumušti.

Šis skyrius taipgi gausiai iliustruotas, su schemomis-braižiniais, paroda nčiais karinius veiksmus Lietuvoje. Visa tai parašyta paprastai, lengvai, kad kiekvienas vidutinio prasilavinimo žmogus suprastų.

Dar 1940 metų gruodžio mėn. 18 d., rašo gen. Karvelis, vokiečių kariuomenės vadovybė patvirtino slaptą "Barbarosos planą," pagal kurį "žaibo karu" turi būti sunaikinta Tarybinė Armija ir vokiečiai turį užimti Tarybų Sąjungos teritoriją iki linijos: Archangelskas-Volga-Astrachanė! Gi artimiausias Hitlerio patarėjas generolas Jodlis 1941 metais pasakė: "Per tris savaites po mūsų puolimo šis kortų namelis subyrės." "Kortų nameliu" Jodlis skaitė Tarybų Sąjungą!

Autorius populiariai, suprantamais žodžiais nušviečia hitlerinių fašistų įsiveržimą į Tarybų Sąjungą, jų ofensyvus, jų pastangas "kortų namelį" sugriauti, ir Tarybinės Armijos žygius, kuriais ji vėliau kirto smūgį po smūgio hitleriniams plėšikams, vydama juos atgal į Vokietiją.

Gen. V. Karvelis smulkiau nubrėžia tarybinių karinių jėgų mūšius už Vilniaus, už Kauno, už Dzūkijos, už Šiaulių, už Žemaitijos ir už Klaipėdos išlaisvinimą. Paduoda net ir tai, kiek, pavyzdžiui, Vilniuje vokiečių karių buvo užmušta, kiek į nelaisvę paimta, kiek karinių reikmenų — tankų, patrankų, lėktuvų — iš jų buvo atimta.

Labai įdomiai gen. Karvelis pasakoja apie 16-osios Lietuviškos divizijos žygius. Ji buvo suformuota 1942 m. birželio mėn. Balachanos rajone, netoli Gorkio miesto pavolgyje. Divizija ten buvo "suformuota, apmokyta, apginkluota, aprūpinta reikiama karine medžiaga bei transportu ir pasirengusi kovos veiksmams su priešu..."

1942 m. rudenį divizija jau perkelta į pafrontę. O 1943 m. rugpiūčio mėnesį Lietuviškoji divizija dalyvavo "garsiose kautynėse Oriolo-Kursko lanke," sako autorius. Čia tai ir buvo Lietuviškosios divizijos krikštas! Vėliau ji kovėsi su priešu Baltarusijos plotuose. O 1944 m. liepos mėnesį Lietuviškoji divizija gavo įsakymą žygiuoti į Lietuvą. Lietuvoje ji didvyriškai mušė priešą, kovojo už išvadavimą Šiaulių, Klaipėdos. Lietuvoje ir baigėsi jos garbingai nueitas kelias.

Knygos gale yra "Priedai" — kiekvienam žmogui svarbūs dokumentai; kai kurie jų nauji, dar niekur anksčiau nebuvo paskelbti. Visi dokumentai liečia vokiškųjų fašistų baisius darbelius ir jų kėslus lietuvių tautos atžvilgiu.

Knyga, kaip minėjau, nepaprastai svarbi: turininga, gausiai iliustruota, lengvai, suprantamai parašyta.

Kurie turite Lietuvoje giminių ar bičiulių, prašykite, kad ją prisiųstų jums. Džiaugsitės gavę ir perskaitę!

Lietuvoje jos kaina: 1 rublis 34 kapeikos.

Philadelphia, Pa.

"Laisvės" skaitytojai pasižymėkite lapkričio 18 d.. Pasakykite savo kaimynams ir pažįstamiems, kad Republikonų klube, 2530 North 4 St., 7:30 v. vakare, bus rodomi nauji, Philadelphijoje dar nematyti iš Lietuvos paveikslai apie mūsų brolių bei sesių gyvenimą, dainas, jaunimą, sportą, pasiekimus ir trūkumus jų gyvenime.

Taipgi matysite L. Prūseikos laidotuves Chicagoje. L. Prūseika buvo plačiai žinomas kaip kalbėtojas, rašytojas ir organizatorius. Ir mes, gyvendami toli nuo Chicagos, matysime chicagiečių atsisveikinimą su taip mylimu mūsų judėjimo draugu.

Susquehanna upėje, 55 mylių ilgume, nuo mainų acido žuvo visos žuvys. Sakoma, žuvo daugiau negu 150 tūkstančių žuvų, kelių dešimtų tūkstančių dolerių vertės.

Sakoma, bus reikalaujama nuo mainų kompanijos atlyginimo už padarytus nuostolius.

Amerikos draugiškumo su Tarybų Sąjunga skyrius užkvietė Sovietų skyriaus turistus atvykti į Philadelphiją. Atvyko jų 13-ka. Praeityje atvykę būdavo kviečiami aplankyti draugiškumo skyriaus narių namus. Bet šiais metais svečiai mandagiai atsiprašė, kad to negalės padaryti. Jie aplankė žymesnes vietas ir išvyko į Buffalo, N. Y.

Už nelegalų karų pastatymą išduodama tūkstančiai tikietų su pašaukimu į teismą pasimokėjimui bausmės. Teisėjas Hersch į mėnesį perklausinėjo 13-ką šimtų, bet 952 policmanai nepribuvo padaryti kaltinimų. Kaltinimai panaikinti.

Bethlehem mainų korporacija pranešė, kad dalį apleistos mainos, Rollinh Mill, paveda slėptuvei, kurioje gali sutilpti nemažas skaičius žmonių. Maina neveikia nuo 1929 metų.

Plačiai philadelphiečiams pažįstamas P. Puodis, kuris viešėjo Lietuvoje, pasakė: Mano koja nėra sveika. Būdamas Lietuvoje parodžiau gydytojams ir jie man patarė pasilikti ilgiau Lietuvoje, pasiduoti ligoninėn ir koja bus pagydyta, ir man nebūtų nieko lėšavę.

Bet Puodis patarimo nepaklausė. Čionai kojos pagydymas (ir dar nėra užtikrinimo, ar pavyktų), daug lėšuoja. Sako, nepasilikau tik todėl, kad mano gyvenimo kambarius svetimtaučiai prižiūrėjo. Namai viską paveikė.

Esame dėkingi draugams Baleišiams, iš Valley Stream, N. Y., už mūsų aplankymą. Tai seni prieteliai, su kuriais teko pergyventi veikime ir draugiškame suėjime gerų ir blogų valandų. Atvyko su sūnumi, marčia ir anūke. Baleišiai abu pensininkai. Sūnus išmokslintas, turi pelningą užsiėmimą.

Vienatinis keltuvas persikėlimui per Delaware upę tarp Chesterio ir Bridgeporto bus sulaikytas su gruodžio pirma. Sakoma, bus statomas tiltas, bet ims laiko pastatymui. Norintiems pasiekti vieną ar kitą pusę, sudarys 60 mylių kelio. Daromi žingsniai keltuvą palaikyti, kol tiltas bus pastatytas.

Kompanija sakosi negalinti keltuvo palaikyti, turinti nuostolių.

State Sanitary biuras leido North Branch apylinkėje, aprubežiuotoje vietoje, pilti iš mainų vandenį su mainų acidu į Susquehanna upę.

Pilietis

Plymouth, Pa.

LLD ir LDS kuopų susirinkimai įvyko spalio 22 d. M. Navickienės stuboj.

Susirinkimai, kaip tokioj kolonijoj, buvo pasekmingi.

Apie 2 val. popiet vicepirmininkei O. Globičienei LDS 60 kuopos mitingą vadovaujant, paprašyta užrašų sekretorė M. Navickienė perskaityti praėjusio mitingo tarimų užrašus.

Protokolas gražiai užrašytas, perskaitytas ir vienbalsiai priimtas. Komiteto ir komisijų raportai išduoti ir priimti. Beje, fin. sekretorė O. Krutulienė pranešė, kad kuopos narė Kazlauskienė numirė ir jau palaidotas; J. Liutackas, ilgai sirgęs, jau pasveikęs, ir štai jis jau čia su mumis dalyvauja, bet jo žmona Katrina sunkiai susirgo. Šiaip kuopoje viskas tvarkoj.

LLD 97 kp. susirinkimą atidarė V. Žilinkskas. Protokolų sekretorė M. Navickienė perskaitė praėjusio susirinkimo užrašus. Protokolas vienbalsiai priimtas.

Iš komiteto ir komisijų raportų pasirodė, kad kuopoje viskas tvarkoj.

Na, o po susirinkimų uždarymo, draugė M. Navickienė dalyvius užkvietė "ant pavakarių," o J. Mankauskienės gimtadienio proga M. Navickienė dar ir skanų keiką iškepė. O visi draugai sudainavo "Ilgiausių metų" ir palinkėjo geros sveikatos.

Beje, šiame susirinkime ir svečių iš toli turėjome. Kadangi J. Liutacko sesutė su savo vyru iš Milwaukės, Wis., čia buvo, tai kartu su broliu ir mūsų susirinkime dalyvavo. Svečiams mūsų susirinkimai patiko.

Nors jie ir nepriguli tokiose organizacijose, o Liutacko švogeris yra lenkas ir lietuvių kalbos nesupranta, tačiau jis sakė, kad mūsų draugiški mitingai ir po jų draugiški poelgiai tarp savęs ir su svečiais — tikrai kultūriški.

-:- -:- -:-

Anglies kompanijos gavo didelius užsakymus iš Vakarinės Vokietijos, tai dabar iš kailio neriasi, kaip čia greičiau atidarius apleistas ir vandeniu užleistas angliakasyklas. Užleisdami kasyklas vandeniu sakė, kad ir anglis jau išsibaigusi. Bet tai buvo melas. Kaip greit jie gavo pelningus užsakymus, taip greit ir anglis atsirado.

Taigi kompanijos greit sudėjo galingas pumpas, traukė vandenį į Susquehanna upę, ir nori kuo greičiausiai atidaryti mainas. Bet nelaimė, nuo to vandenio jau tūkstančiais ėmė mirti žuvys, tad steitas patraukė kompaniją į teismą ir sulaikė darbą. Ir kuo tas viskas baigsis — nežinia.

V. Ž.

Iš Lietuvos

ROKIŠKYJE

Rokiškio žemės ūkio mašinų gamyklos produkcijąakėčias, cukrinių runkelių priekabas bei kitus padargus gerai žino Lietuvos žemdirbiai. Neseniai įmonėje įsisavinta lesyklų gamyba.

Šiuo metu įmonė smarkiai plečiama. Jau baigta nauja štampavimo - surinkimo cecho statyba. Naujame ceche sparčiai montuojami galingi presai, tekinimo, gręžimo ir frezavimo staklės. Pradėjus veikti šiam cechui įmonės išleidžiamos produkcijos gamyba padidės trečdaliu.

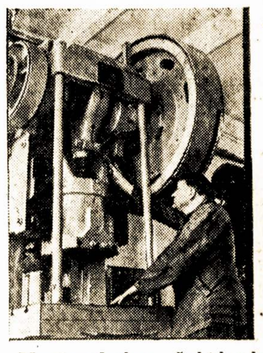

Nuotraukoje: Šaltkalvis-montuotojas Jonas Žiurkelis patikrina naujai sumontuotą presą.

NAKTINĖ SANATORIJA LIETUVOS ŠILUMINĖS ELEKT. STATYTOJAMS

VIEVIS. — Lietuvos šiluminės elektrinės statyboje pradėjo veikti naktinė sanatorija.

Pirmąsias atilsines į sanatoriją gavo geriausieji svarbiausios septynmečio statybos žmonės — iš viso 25 žmonės. 24 dienas jie čia po darbo bus kvalifikuotų gydytojų priežiūroje, priims reikalingas gydymo procedūras. Tam įrengtas specialus kabinetas, aprūpintas šiuolaikine aparatūra. Poilsiautojai beveik nemokamai bus maitinami keturis kartus per dieną.

Sanatorijoje įrengtas raudonasis kampelis, kuriame yra televizorius, radijo imtuvas, laikraščiai, žurnalai, stalo žaidimai.

Sanatorija veiks apskritus metus. Ateityje ją numatyta išplėsti.

Universalus narkozei

KAUNAS.—Pirmoji tarybinė klinikinė ligoninė gavo įdomų įrengimą. Tai moderniškas universalus narkozės aparatas. Jis įdomus tuo, kad juo galima operuojamiems duoti įvairiausias narkozės priemones, kaip linksminančias dujas, eterį, fluotaną ir kt. Šiuo aparatu taip pat galima atlikinėti valdomą ligonio kvėpavimą, kurio metu išsijungia žmogaus kvėpavimo organai.

Naujasis aparatas jau baigiamas ir šiomis dienomis stos į veikiančių įrengimų rikiuotę.

Jurgis Žebrys (Žebrauskas)

IŠ MANO ATSIMINIMŲ

Pažvelgus į arti septyniasdešimt penkių metų nueitą gyvenimo kelią, tenka pasidžiaugti, kad jaunose dienose pasirinktą progresyvų gyvenimo kelią pavyko iki šių dienų išlaikyti tam tikroje lygsvaroje, nenukrypstant į kartais daug visko žadančius ir viliojančius šunkelius, ką ne vienas mūsų bendraminčių yra padaręs.

Gimiau 1886 metų spalio 16 d. Šukelių kaime, Suvalkijos paprūsėje, arti Kudirkos Naumiesčio, nemažo (80 margų) ūkio šeimoje. Mano tėvas Jurgis buvo vedęs našlę Agotą Česnavičienę su 4 dukromis ir vienu sūnum. Vėliau šeima dar paaugo 2 nariais — dukra ir sūnumi. Man teko laimė būti pačiu jauniausiu šeimoje.

Dėl susidėjusių aplinkybių mano atsiminimai siekia net pabaigą 18-to šimtmečio. Mat, tuo laikotarpiu K. Naumiestyje gyveno, sirgo ir mirė d-ras V. Kudirka, o jis buvo artimas mūsų giminaičiui (vėliau mano švogeriui), taipgi varpininkui d-rui Juozui Bagdonui. Tie pokalbiai šeimoje ir kitur, kaip d-rą Kudirką žandarai persekiodavo, kaip jis lovoje gulėdamas rašydavo ant plono popieriaus prie nuolat degančios žvakės ir žandarams pasibeldus į duris tuos raštus sudegindavo pirm atidarymo jiems durų, — šie ir tam panašūs pokalbiai jaunam vaikėzui giliai įsibrėžė į jo atmintį, ir aš, nors dar nesuvokdamas viso to reikalo prasmės, jausdavau jam gilią pagarbą už jo pasišventimą, už jo darbus apšvietos reikalui.

Jam mirus 1898 m. lapkričio 16 d., buvo nepaprastos laidotuvės. Vėliau labiausiai visą apylinkę jaudino tai iš nakties atsiradimas ant jo kapo nepaprasto antkapio. Tai buvo iš metalo nulietas storokas medis, nulaužtas, apie 8 pėdų aukščio, o žemai įrašytos jo eilės. Tų eilių žodžiai, matomai, nepatiko tų laikų caro viršininkams, kurie pasamdė šaltkalvį Zalecką tas raides iškapoti. Žmonių minios kasdien aplankydavo jo kapą. Nežiūrint kokiais reikalais žmonės nuvykdavo ant kapų, retas kuris išeidavo Kudirkos kapo neaplankęs.

Visi šie pergyventi įvykiai nepaprastai viliojo smalsią vaiko sielą, ir gali būti, kad tie įvykiai ir sukūrė manyje pirmąją progresui bei apšvietai meilės ugnelę, kuri visame kelyje iki šių dienų neužgeso.

MOKSLO PRADŽIA

Pirmoji mokykla, kaip paprastai tais laikais, buvo kaime. Atsirasdavo kas nors mokąs skaityti ir rašyti, tai būdavo ir mokytojas. Per žiemą keliomis eilėmis mūsų mokykla pereidavo per visą kaimą, taip, kad kuris ūkininkas leisdavo vieną vaiką, tai pas jį mokykla būdavo vieną savaitę, o kuris du vaikus— 2 savaites, ir tt. Susirinkdavo kartais iki 20 vaikų. Kai kurie pažangesni ūkininkai leisdavo ir samdytus piemenukus šiek tiek pasimokyti. Nekartą mums teko kavotis — sulįsti į šiaudus, kuomet zemskiai ar žandarai pasirodydavo kaime.

Paskutinį mokytoją turėjome, kuris mokėjo ir rusų kalbą, tai mane šiek tiek pramokė ir rusiško alfabeto (raidyno), todėl nuėjęs į mokyklą jau laisvai galėjau stoti į pirmą "atdeleniją" (skyrių).

Tuo laiku Prapuolėnių kaime pastatė nemažą valsčiaus pradinę mokyklą, į kurią man buvo apie penkis viorstus nueiti. Vasaros laiku nueidavau, bet žiemomis reikėdavo eiti pas kokį artimesnį ūkininką ant kvatieros. Pareidavau namo tik savaitgaliais.

Baigus šią mokyklą, mokytojas Andrius Serbenta tėvui patarė mane leisti pas jį kiek privačiai pasimokyti, kad pasiruošti į gimnaziją. Tėvas su tuo sutiko, ir tuoj pradėjau privačias pamokas imti. Mokytojas Serbenta turėjo mus keturis tokius mokinius. Žinoma, už šį mokymą tėvas turėjo kiek primokėti, bet kiek, niekuomet tėvo neklausiau, tik žinau, kad prieš šventes visuomet antį, žąsį ar paršiuką nunešdavau.

Šis mokymasis tęsėsi virš metų laiko. Tuomet mokytojas pasakė, kad turėčiau išlaikyti egzaminus į 3-čią gimnazijos klasę. Tačiau aplinkybės susidėjo taip, kad neteko stoti nei egzaminams, nei atsisėsti į gimnazijos suolą. Čia, matomai, tėvą paveikė kieno nors pavydas. Kas tai jam prikišo, kad pirmieji vaikai vos skaityti ir rašyti pramoko, o savąjį net į gimnaziją ruoši. Tuomet tėvas pasakė: Vaikeli, užteks tau to mokslo, tu ir taip jau daugiau už kitus gavai. Šis potvarkis išblaškė visas viltis ir net prie ašarų privarė, bet prisiėjo juo tenkintis, o nuo čia ir prasidėjo mano tikroji gyvenimo mokykla, visų pirmiausia teko pasišvęsti ūkio darbams.

GIESMININKŲ ŠEIMA

Brolis ir dvi sesutės daug metų giedojo Naumiesčio bažnyčioje, o ir tie šeimos nariai, kurie negiedojo bažnyčioje, įskaitant ir motiną, buvo patyrę giesmininkai. Ypatingai šermenų giesmes visas mintinai mokėjo. Brolis, išgiedojęs 7 metus, kokių tai priežasčių dėlei, pametė giedojęs, pradėjo piršti mane į giedorius.

Laikiau didelė garbe būti tokioje garbingoje draugystėje ir jau galėjau vadintis vyru, nors tikrenybėje buvau tik apie 16 metų vaikėzas. Choristai turėjome šiokių tokių įvairumų ir prabangos. Chorą mokė vargonininkas Jesulevičius, giesmes ir vieną kitą dainelę 4 balsais, todėl gana dažnai šeštadienių vakarais visi choristai susieidavom pamokoms. Reiškia, "dievo garbei" visi choristai būdavom atleisti nuo kasdieninių pareigų ir grįždavom tik sekmadienio vakare. Bet dievą begarbindamas netrukus pradėjau abejoti apie jo buvimą.

Naumiestyje gyveno ir chore giedojo kiek sulenkėję batsiuvys Vaclovas. Mes jį vadindavom Vacium. Kartą, sumai pasibaigus, išėjus iš bažnyčios, jis mane klausia: Ar turi kokių užsiėmimų iki mišparų? Sakau, ne. Tai eikime, sako, pasivaikščioti.

Taip ir patraukėva net iki Meištų šilelio, kuris randasi tuoj už Naumiesčio kapinių (tai yra gražus pušynėlis, į kurį miesto poneliai dažnai nueidavo pasivaikščioti). Besikalbant jis mane klausia, ar aš myliu skaityti, ir pasiūlė ištraukęs iš užančio nedidelę brošiuraitę, rodos tai buvo "Genių dėdė," ir padavė man pasiskaityti. Pažadėjo jų ir daugiau, jeigu tik norėsiu.

Taip mudu gana ilgą laiką įvairiomis knygelėmis sekmadieniais apsikeisdavome. Kartais nueidavome iki minėto šilelio, kartais miesto.

Iš karto man toks mudviejų susidraugavimas atrodė pusėtinai keistas. Žiūrint į amžių, mudu buvome visai ne pora. Atrodė, daugiau kaip tėvas ir sūnus. Matomai, į mane jis žiūrėjo kaip į žalią medžiagą, iš kurios tikėjosi laikui bėgant ką nors naudingo išauklėti.

Pasirodė, mano draugas buvo vienas iš didžiausių laisvamanių. Prie kiekvienos progos mūsų pokalbiai nukrypdavo prie tikybinių prieštaravimų ir tam panašių klausimų, su kuriais, matyti, jis buvo gerai susipažinęs.

Kartą jį paklausiau, kokiais sumetimais jis bažnyčioje gieda ir dievą garbina, kuomet nei į dievą, nei į bažnyčios mokymą netiki. Netrukus jis atidengė ir šią paslaptį... Jis buvo įsimylėjęs į tūlą sulenkėjusią turtingą našlę, kuri buvo labai tikinti. Tai kad parodyti, jog ir jis neblogesnis dievo garbintojas, atėjo į bažnyčią giedoti. Kiek vėliau jis savo tikslą atsiekė — su ja apsivedė. Bet ar iš jos jam dievą pavyko išvilioti, neteko patirti.

Socialdemokratų eilėse

Tuo laikotarpiu visos Suvalkijos Partijos organizatoriumi buvo Petras Prapuolėnis, kuris buvo netolimas mūsų kaimynas, o dar ir giminė. Todėl nesunku jam buvo mane įrašyti į vietinę socialdemokratų kuopelę. Socialdemokratų kuopelėse tais laikais veikimo, galima sakyti, nebuvo, nebuvo jose nė kiek daugiau prasilavinusių veikėjų. Susirinkimai būdavo daugiau knygelių apsikeitimo sueiga. Kurie nariai turėjo progos skaityti ir skaitė, tie su laiku šiek tiek prasilavino.

Galima įsivaizduoti, kokios progos tais laikais Lietuvoje buvo skaityti slaptą literatūrą! Pav., man namie nebuvo draudžiama skaityti, o vistik nenorėdavau, kad visa šeima, sava ir svetima, matytų, ką skaitau. O ką jau bekalbėti apie samdinius!

(Bus daugiau)

Valdininkai ir vištos

Valdininkų esti įvairių. Tačiau Kolumbijoje, reikia manyti, egzistuoja vieninteli valdininkų kategorija, kurių pareiga stebėti, kaip piaunamos vištos. Joks valstietis iš visos srities neturi teisės savavališkai papiauti vištos. Taip yra todėl, kad sritis turtinga smaragdų. Kietos brangakmenio briaunos padeda vištoms sutrinti sulestus grūdus, todėl jų skilviuose dažnai galima surasti ir smaragdų. Dėl to Kolumbijos valstybiniams valdininkams ir reikia sekti, kaip piaunamos vištos.

Laiškas iš Tarybų Lietuvos Raseinių rajono

(Specialiai "Laisvei")

Šiandien ir rytoj

Šauniai ir džiugiai atžymėjo raseiniečiai savo gimtojo rajono išvadavimo neseniai sukakusias 17-ąsias metines. Visame rajone skambėjo dainos, vyko skaitlingi meninės saviveiklos pasirodymai. Iškilmingoji derliaus šventės dalis prasidėjo partijos rajono komiteto ir rajono vykdomjo komiteto pereinamosios Raudonosios vėliavos, dėl kurios varžėsi 41 kolūkis ir 6 tarybiniai ūkiai, įteikimu "Didžiojo Spalio" kolūkiui už geriausius mėsos gamybos rodiklius, o "Auksinės varpos" kolūkiui už geriausius pieno primelžimo rodiklius.

Įdomiausia dalis prasidėjo tada, kai "tikros" meškos atrideno alaus bačkas, o taip pat atnešė didžiausią sūrį. Kai pradėjo vaišinti, tai ne tik muzikantus, bet ir visus susirinkusius apdalino sūriu ir alaus bokalais. Po to prasidėjo didžiulis karnavalas. Įvykusi derliaus šventė ir spalvotas karnavalas pademonstravo nepaprastai išaugusį kolūkinio kaimo valstiečių politinį sąmoningumą, o taip pat vaizdžiai parodė ir pasiturintį, sotų šių dienų smarkiai mechanizuoto artojo gyvenimą.

Liaudies vaizduotė

Pro rajono Tarybų Rūmus vienas po kito važiavo daugiau kaip 40 kolūkių, tarybinių ūkių, rajono įmonių sunkvežimių, kurių kėbuluose vykusios pantomimos vaizdavo darbo žmonių laimėjimus, tautų draugystę, pajuokė įvairaus plauko imperialistus— naujo karo ruošėjus, atskleidė niekšingą buržuazinių nacionalistų veidą, šaukė kovoti už taiką. Štai pravažiuoja sunkvežimis, kuriame matome įvairiausias žemės ūkio mašinas ir žaliuose apskritimuose daugelio miestų pavadinimus: Ryga, Maskva, Charkovas, Leningradas... Tai vietos, iš kurių į Raseinių rajoną atsiųsta technika, palengvinanti valstiečių fizinį darbą. Kitose mašinose—"Vostok-1," "Vostook-2" ir mūsų kosmonautai.

Iš tribūnos ir aplink gatves užtvindę raseiniečiai galėjo pasigerėti ir lietuviškomis kaimo vestuvėmis, ir matyti darbininkus plytas gaminant, ir rugius piaunant, ir apželdinant kraštą vaismedžiais. Štai gražiame rūtelių darželyje sesutės lietuvaitės pina rūtų vainikėlius. Greta stebimės Vatikano broliavimąsi su imperialistais ir lietuviškų reakcingų kunigų sėbravimąsi su žmonių žudikais — nacionalistais. Matome Raseinių miesto išvadavimo scenas ir gražiai pavaizduotą visų tautų ir visų rasių draugystę. Puikūs gyvieji paveikslai vaizduoja ateities žvalgus — pirmąsias brigadas, taiką pasaulyje, visa tai, kas numatyta TSKP Programoje, o taip pat visų tarybinių respublikų draugystę, dujų atėjimą Vilniun iš Dašavos bei kukurūzų kultūros naudingumą ir jos išplitimą rajone.

Dešimtys įvairiausių maketų. Raseiniečių kaimo žmonių išmoningumo, kolūkiečių kūrybinės fantazijos drąsiai galėtų ppavydėti Vilniaus, Kauno ir kitų miestų darbo žmonės. Didžiulė ir džiugi Raseinių darbo žmonių kūrybinių laimėjimų demonstracija vyko reikšmingu šūkiu: "Savo darbu stiprinkime taiką ir tautų draugystę.""

Į šią raseiniečių šventę atvyko nemaža svečių, buvusių Raseinių kalėjimo politkalinių, Didžiojo Tėvynės karo metu partizanų, o taip pat broliškų respulbikų atstovų. Ne vieno buvusio jaunuolio galvą dengia sidabro gijos, ne vienam laikas išvagojo veidą, o matant džiugų ir laimingą šių dienų darbo žmogaus gyvenimą, daugeliui iš akių pabiro džiaugsmo ašaros. "Ne veltui kovota, ne veltui kentėta!"

Kaip ir prieš daugelį metų į Raseinius atvyko atstovai iš įvairių Tarybų Lietuvos vietų. Buvusių politkalinių tarpe galėjai matyti ir Socialistinio Darbo Didvyrį, ir mieseto vykdomojo komiteto pirmininką, partinį bei tarybinį darbuotoją, ir kolūkio pirmininką, rašytoją ir deputatą, tarnautoją ir darbininką, kolūkietį ir amatininką. Buvusius kalinius dabar sutiksi įvairiose srityse, įvairiuose postuose. Kiek prisiminimų, kiek bendrų pergyvenimų. Seni kovos draugai vaikščiojo po buvusį kalėjimą, o iškilmių išvakarėse daugelis nakvojo tose pačiose kamerose, kuriose sėdėjo prieš daugelį metų. Savo vienutes apžiūrinėjo Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo sekretorius S. Naujalis, Lietuvos KP CK aparato darbuotojas K. Markevičius, Valstybės kontrolės komisijos pirmininkas P. Olekas, Palangos miesto burmistras P. Mičiūnas, profsąjungų darbuotojas M. Taurinskas, Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas J. Kličius, Aukščiausiojo teismo atsakingas darbuotojas M. Miceika, Kooperatyvų sąjungos pirmininkas J. Murauskas, lektorius J. Gilys, Grožinės literatūros leidyklos darbuotojas A. Senjoras, Vilniaus darbininkai - dažytojai A. Chaimovičius, B. Bersonas, prekybos darbuotojas J. Iciksonas ir daug kitų. Raseinių jaunimas— komjaunuoliai ir pionieriai kovotojus sutiko su gėlėmis ir dovanomis.

Amžina garbė didvyriams

Taip buvo pagerbti gyvieji. Tačiau liaudis nepamiršta ir tų, kurie už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę atidavė brangiausią — gyvybę. Tūkstančiai žuvo buržuainės Lietuvos kalėjimuose, fortuose, buvo užkankinti koncentracinėse stovyklose. Suvažiavę į Raseinius buvę politkaliniai prisiminė ir tuos, kurie kartu sėdėjo, o šiuo metu jau nebėra gyvųjų tarpe. Daugelis jų žuvo narsioje kovoje prieš hitlerinius okupantus ir lietuviškuosius nacionalistus. Tokia didvyrių mirtimi krito V. Godliauskas, A. Ražanauskas, Vl. Baronas, L. Liubeckis, J. Parfionovas, P. Kanopa, P. Čistovas, J. Aksijonaitis, M. Perskis, A. Kacas ir daugelis kitų draugų.

Visa Tarybų Lietuvos teritorija nusėta broliškomis kapinėmis. Nemažos kapinės yra ir Raseinių mieste, kuriose šventės dienomis įvykusiame mitinge susirinkusieji dėkojo rusams, ukrainiečiams, gruzinams, žydams, latviams ir kitų tautybių kariams, kartu su lietuviais vadavusiems mūsų mielą gintaro kraštą nuo fašistinių maitvanagių.

—Mes, motinos, prakeikiame mūsų vaikų, brolių ir vyrų žudikus, prakeikiame visus tuos, kurie ruošia naują baisų karą, — kalbėjo ant savo sūnaus Leono kapo motina Ona Stoškevičienė. — Mes visa šeima kovojome su fašistiniais grobikais, negailėsime jėgų, jeigu prireiks, ir ateityje.

Paprasti, iš širdies pasakyti žodžiai sujaudino susirinkusius ir privertė kiekvieną susimąstyti apie lietuvių liaudies drąsą, meilę tarybinei santvarkai ir ištikimybę Lenino idėjoms.

Tą savo meilę tarybiniai Tėvynei darbo žmonės ne kartą įrodė savo didvyrišku pasiaukojimu. Šta, pav., Raseinių apskrityje karo metu tarybinių partizanų būriai turėjo tpie 500 ryšininkų ir rėmėjų. Apskaitoje veikęs partizanų būrys "Keršytojas" buvo aprūpinamas maistu, drabužiais, ginklais. Tarybiniai partizanai Raseinių apylinkėse laikė 21 kaimą visiškai savo rankose ir nuvertė daugiau kaip 20 priešo traukinių Tauragės, Radviliškio ir Kėdainių ruožuose.

Naujas, tarybinis jaunimas su dėmesiu klausėsi senųjų, pasakojimo ir degė ryžtu būti tokiais, kaip jų tėvai. Nuo jaunimo neatsiliko ir patys mažieji. Čia pat, ant kritusiųjų didvyrių kapo dvidešimt geriausių Raseinių vidurinės mokyklos mokinių prisiekė būti ištikimais leniniečiais ir iškilmingai įstojo į pionierių organizaciją. Buvę politkaliniai, partizanai, simboliškos draugystės vardan, užrišo jiems pioniersikus kaklaraiščius.

Praeitis—muziejuose

Metai slenka, praeities kovų epizodai išblėsta, nueina užmarštin. Jaunesnės kartos atstovai nežino ką reiškė fašizmas, nematė kalėjimų, kartais nesupranta ir neįvertina praeities kovų reikšmės ir todėl nevisada reikiamai brangina dabartį. Todėl reikia sveikinti raseiniečių iniciatyvą įrengiant buvusio kalėjimo trijuose kambariuse visuomeniniais pagrindais tvarkomą kraštotyros muziejų. Kruopščiai paruoštos ekspozicijos įdomiai pavaizduoja buvusių politkalinių gyvenimą, pasakoja apie atskirus kovotojus, nušviečia partizaninį judėjimą o taip pat parodo buržuazinio periodo Lietuvos kaimą. Muziejaus ekspozicijos vaizdžiai parodo sunkią prieškarinę valstiečių ekonominę padėtį, išnaudojimo augimą, valstiečių ūkių nusmukimą, varžytinių antplūdį.

Dabar jaunimas tik iš muziejaus stendų sužino, kad ne taip seniai Lietuvoje egzistavo tokie žodžiai ir supratimai, kaip vekselis, antstolis, dvarininkas, varžytinės, krizė, nedarbas, badas ir kt.

Stendai, skirti šiandieniniam kolūkiniam kaimui, apibendrina laimėjimus rajono mastu.

Muziejui eksponatus suneša patys rajono gyventojai, patys tvarko ekspozicijas. Štai "Naujo kelio" žemės ūkio artelės kolūkietis Stasys Tamošaitis, revoliucijos dalyvis, buvęs partizanas, nuo pat 1919 metų nebodamas smetoninių teroro ir hitlerinės okupacijos, išsaugojo ir atidavė muziejui jam taip brangią relikviją — raudonarmiečio įskaitos kortelę.

Įdomūs buvusio politkalinio, šiuo metu Raseinių rajono transporto darbuotojo, Juozo Palubecko, dokumentai. J. Palubeckas priklauso komunistų partijai nuo 1936 metų, ilgą laiką buvo Stalioraičių kaimo partinės kuopelės sekretorium), o taip pat, smetoninininkų pasodintas sėdėjo Raseinių kalėjime ir buvo varomas darbams į durpyną.

Raseiniečių iškilmės vyko didžiulio įvykio, Partijos XXII suvažiavimo išvakarėse. Gal todėl raseiniečių veiduose buvo tiek daug saulėto džiaugsmo, tiek daug laimės ir pasididžiavimo tuo, kas jau yra, ir tuo, kas dar bus. Bene tiksliausiai tų dienų nuotaikas ir mintis išreiškė, galvodamas apie spalio mėn. 17 dieną prasidėjusį istorinį suvažiavimą buvęs Raseinių kalėjimo "gyventojas," revoliucinio judėjimo dalyvis ariogalietis Juozas Martinkevičius:

—Kiekviena mūsų veržlaus, turiningo tarybinio gyvenimo diena gausi džiugiais įvykiais, pilna darbo didvyriškumo pavyzdžių, jaudinančiai graži ir nepamirštama. Tačiau būna dienų, kurių nekantriai, jaudindamiesi laukia kiekviename mūsų krašto kampelyje. Apie tas dienas nereikia pasakyti, kad tai istorinės dienos. Tos dienos, tai pradžia naujos spochos, pradžia naujo, dar laimingesnio, dar geresnio gyvenimo.

—:—

Štai ir viskas, mieli "Laisvės" skaitytojai, ką aš trumpai papasakojau apie vieną rajoną. Būtų galima ir daugiau parašyti, bet nedidelis laikraščio plotas neleidžia to padaryti. Iš kitos pusės, nemaža Jūsų draugų ir pažįstamų patys buvo Tarybų Lietuvoje ir savo akimis matė tai, apie ką aš čia parašiau. Man tik norisi priminti, kad Raseinių rajonas labai panašus į kitus Lietuvos rajonus. Visur rasi panašių dalykų, tik pavardės žmonių bus kitos ir kiti vietų pavadinimai. Šiuo atveju tikrai tinka posakis, kad koks vienas, tokie ir visi. Tokia džiugi, laiminga ir įdomi šiandien yra Tarybų Lietuva, dėl kurios tūkstančiai geriausių jos sūnų ir dukterų padėjo galvas.

Juozas Chlivickas

GYVYBĖS KAINA

"Geras darbas visuomet gaus atpildą" — sako sena anglų patarlė. Šia tiesa neseniai įsitikino vienas anglų miškininkas. Pats rizikuodamas gyvybe, jis išgelbėjo skęstančią moterį ir jos... šuniuką. Miškininkas gavo dvi premijas — svarą sterlingų iš Draugijos skęstantiesiems gelbėti ir 10 svarų sterlingų iš Draugijos gyvuliams globoti.

Maskva. — Komunistų partijos suvažiavime buvo sakoma, kad V. Molotovas, prieš mėnesį laiko, kritikavo K. P. naują programą.

JUBILIEJINIS 'LAISVĖS' VAJUS

(Tąsa nuo 1-mo psl.)

jindamas 5 prenum. užsieniuose. Sako, kad tai bus pagalba J. Kalvaičiui.

Iš New Jersey valstijos gauta gerų rezultatų. J. Stasiukaitis, cliffsaidietis, prisiuntė naują prenumeratą: J. Matachun ir J. Bimba, patersoniečiai, prisiuntė atnaujinimų.

M. Uždavinis, Norwood, Mass., įstojo į vajų su nauja prenumerata ir atnaujinimais. Norwoodas turėtų laikytis laimėtojų skyriuje.

Mūsų nenuilstantis veikėjas vajuose, William Patten, Gloucester Hts., N. J., prisiuntė daug atnaujinimų. Sako, kiek galėdamas darbuosis vajuje.

J. J. Mockaitis, bridgeportietis, rašo priskaityt jį prie Connecticut valstijos vajininkų. Gal ir kiti prisidės. Jis prisiuntė pluoštą atnaujinimų.

J. Patkus, New Haven, Conn., prisiuntė atnaujinimų. Jis mano, kad jam seksis šiame vajuje geriau negų pernai.

Į vajų įstojo su atnaujinimais taipgi geri darbuotojai—C. K. Urban, Hudson, Mass., ir nuo Pacifiko kranto V. Taraškienė, Sanfranciskietė. Laimingai jiems.

Į JUBILIEJAUS FONDĄ ĄŪKŲ GAUTA SEKAMAI:

LLD 2 Apskr., per P. Bečį, Great Neck, N.Y.	$25.00
J. Petrušaitis, Fairfield, Conn.	11.00
Ona Strolienė, Philadelphia, Pa.	10.00
LLD 97 kp. (per V. Ž.), Plymouth, Pa.	10.00
J. Jakelevičius, E. St. Louis, Ill.	6.00
F. Trainis, Paterson, N. J.	6.00
Trys broliai Latviai, Paterson, N. J.	5.00
J. Kavaliauskas, Philadelphia, Pa.	2.00
A. Malkūnas, Norwod, Mass.	2.00
J. Janulis, Fairview, N. J.	2.00
J. Strelčiūnas, Cuddy, Pa.	2.00

Po $1: J. Sutkus, A. Imbras, Middleboro, Mass.; P. Vaitekūnas, Hudson, Mass.; P. Bečis, M. Smaidjas, G. Krauch, Great Neck, N. Y.; Ch. Vitartas, Walpole, Mass.; Ch. Žukauskas, Westwood, Mass.; J. Herman, Norwood, Mass.; J. Patkus, B. Vikšrienė, New Haven, Conn.; Irene Didjun, Hamden, Conn.; C. Skarbalienė, F. Prapiestis, Patersonn, N. J.; Ig. Krivickas, Baltimore, Md.; J. Kanapesky, Industry, Conn.

Dabar įplaukė $97. Iš anksčiau gauta $767.67. Viso gauta $864.67. Balansas $4,135.33.

— : —

Jau vienas mėnuo vajaus praėjo. Jubiliejinis fondas dar neperžengė tūkstanties dolerių. Būtų gerai, kad per antrą vajaus mėnesį peržengtume virš pusės nustatytos kvotos — $5,000. O baigiant vajų, užpildytume pilną kvotą. Tai būtų gražus pasirodymas visų mūsų laikraščio prietelių. Pasistengkime.

Viršminėtiems aukotojams ačiū už paramą, o vajininkams už pasidarbavimą.

Laisvės Administracija

Philadelphia, Pa.

Mūsų miesto pažangiečiai rūpinasi apšvietos paskleidimu žmonėse. Jie nusitarė ruošti visuomeniniams klausimams dėstyti referatus. Pranešimai -- referatai vyks penktadienių vakarais.

Forumo — kalbų, referatų—vieta: **Adelphia Hotel, 13th ir Chestnut gatvių kampas, Philadelphia.**

Lapkričio 10 d. pranešimą padarys **Gus Hall,** JAV Komunistų partijos generalinis sekretorius, temoje: "Ultra-dešinieji ir taika."

Sausio 12 d. referuos įžymus ekonomistas **Victor Perlo** temoje: "Kas atsitinka su jūsų taksais sumokėtu doleriu, ir kodėl."

Vasario 9 d. kalbės **Jesus Colon** temoje: "Kubos revoliucija ir Lotynų Amerika."

Kovo 9 d. kalbės **Daniel Rubin** temoje: "Amerikiniam jaunimui išeitis."

Balandžio 13 d. sakys kalbą **Agnie Dickerson** temoje: "Naujoji Afrika."

Gegužės 25 d. kalbės istorikas **Herbert Aptheker** temoje: "Ką socializmas reikštų Jungtinėms Valstijoms."

Į vieną paskaitą įėjimas vienam asmeniui — $1, bet jei jis pirks tikietą iš anksto visiems šešiems vakarams, tai bus tik $5. Bedarbiams ir jaunamečiams į vieną vakarą įėjimas — 50 c., o perkant tikietą į visus šešis vakarus—$2.50.

Dėl smulkesnių informacijų rašykite arba telefonuokite: **James Dolsen,** 2018 N. 32 St., Philadelphia 21, Pa. Telefonas: CEnter 2-0512.

Lietuviai kviečiami lankytis į šiuos forumus; susipažinsite su daugeliu visuomeninių svarbių klausimų.

K.

New Haven, Conn.

Mūsų naujienos

Ričardas Zullo, 76-ių metų amžiaus, nuėjo grybauti. Prisirinko du maišeilius grybų, bet jam nepavyko nei juos į namus parsinešti, nei ragauti. Grybaudamas jis mirė. Jį atrado kiti grybautojai negyvą.

—:—

Vietos anglų laikraštis rašo, kad Vengrijoje vyriausybė nukirtus kainas ant moteriškų ir vyriškų drabužių nuo 30 iki 50 procentų.

—:—

Ištvirkėliai išvartė antkapius kapinėse. Kai kurias stovylas sudaužė. Padarė nuostolių.

—:—

Laike LDS kuopos 30-ties metų paminėjimo parengimo į Waterbutį buvo nemažai lietuvių nuvykę iš mūsų miesto. Ten ne tik susiėjome su draugais ir draugėmis, bet išgirdome įdomią J. Vaitonio kalbą apie Lietuvą, kurioje jis lankėsi.

Buvo klausta jo: ar galėjo eiti, kur norėjo, ir kaip žmonės apsirengę? Jis sakė, kad gyvena geriau, kaip bet kada pirmiau. Jo niekas nevaržė — galėjo eiti, kur tik norėjo. Sakė, kad Lietuvoje žmonių drabužiai yra geri, gražūs.

J. Kunca

WORCESTER, MASS.

"Zaporožiečiai"

Spalio 22 d., lietingam ore, iš New Yorko atvyko pilnas autobusas "zaporožiečių į Worcesterį sulošti operetę "Zaporožietis už Dunojaus". Mes iš Bostono skubinomės su jais susitikti, pasišnekėti pirma negu jie stos į darbą. Mūsų skuba veltui, nes newyarkiečius mašina atvežė pavėluotai; jie biskį skubotai užkandę, bėgo rengtis, grimuotis...

Apie pusė po antros valandos, iš Worcesterio ir apylinkinių miestų meną mylintieji lietuviai pripildė 29 Endicott St. viršutinę svetainę. Už kelių minučių Ričardas Janulis, Worcesterio Aido choro pirmininkas, pranešė, kad veikalą New Yorko aidiečiai greit pradės lošti, ir pakvietė Sukackienę tęsti vadovavimą. Kadangi jau buvo pavėluota, tai pirmininkė trumpai šnektelėjusi leido artistams pasirodyti, ką jie gali.

Atsidarius uždangai, per visus tris aktus nebuvo laiko nuobodžiauti, nes ant estrados be pastebėtinų pertraukų aktoriškai vyko kalbos, barniai, dainos, nudavimai...

Nellie Ventienė, nors skundėsi turinti slogą, dainavo labai maloniai. Ne tik linksmai dainuoti, ji moka ir susiraukusiai šūkauti, girtuoklį savo diedą Ivaną Karasių stumdyti ir kumščiuoti.

Elena Brazauskienė, kaip ir visada, mitrumu ir daina publiką linksmino. Visos chorietės vaidino kazokes, kazokaites, o Vera Bunkienė ir Beatrice Briedienė turėjo trumpas roles, kurias gerai atliko.

Kadangi veikalas atžymi ukrainiečių gyvenimą, istorinį įvykį, susijusį su kazokų prieš turkus kovomis, tai, apart keletos asmenų, choriečiai elgėsi ir buvo pasipuošę kazokiškai

Geriausiai man patiko Augustino Iešmantos elgesys: jis taip nudavė, kaip tikras girtuoklis, carinės Rusijos tamsuolis, drąsus kariautojas, tačiau žmonos kumščio bijantis žmogelis. Jo aukšti ir skardūs dainų garsai pasiekė kiekvieną svetainės kampelį, net palengvindami gaspadinių darbą virtuvėje.

Alekas Velička su našlaite Oksana, romantiškai besiglamonėdamas su Elena, maloniai duetą sudainavo. Brazauskas, W. Keršulis, K. Briedis ir kiti kazokai atliko jų trumpas roles labai gerai.

(Man visi "ukrainiečiai - ukrainietės" labai patiko, nes priminė tolimą praeitį. Gyvendamas per keletą metų Vakarų Kanadoje, dažnai lankydavau pažangių ukrainiečių, kiekviename didesniame mieste turinčių savas svetaines, rengiamus koncertus, operetes, pjeses, ir visuomet buvau patenkintas, nors jų kalbos gerai nesuprantu.)

Sultono (turkų karaliaus) rolę labai puikiai atliko Tadas Kaškiaučius. Nors jis matęs daug vasarų-žiemų, bet estrādoje prilygsta jaunuoliui: jo tenoriškas balsas žavi klausovus, jo nudavimai vietoje pritaikomi....

Jonas Juška, Jonas Grybas ir Charles Aleksynas, — Sutono tarnai, pasirodė tikrais scenos aktoriais artistais.

Abelnai imant "Zaporožietis už Dunojaus" Worcestery gerai pavyko. Atsilankiusiji turėjo gardaus juoko, girdėjo solistų ir choro linksmų ir liūdnų dainų, matė gražiuose kostiumuose skaitlingą Aido chorą, su puikia vadove Mildred Stensler ir gabia pianiste Ann Salyk (ukrainų kilmės).

Worcesteriečiai pasirodė prakilnaus darbo mėgėjais, sugebančiais dar ir šiais lietuvybės Amerikoje nykimo laikais sutraukti skaitlingą publiką, kad padengus parengimo iškaščius. Net porą sykių pavaišino. niujorkiečius menininkus. Kiek man žinoma, padengė jų kelionės iškaščius.

Bravo worcesteriečiai!

A. Kandraška

Lawrence, Mass.

Sukaktuvės

Rožė ir Ignas Čiuladai paminėjo savo 70-ties metų sukaktį. Jie abu yra vienamečiai, seni Lawrence gyventojai. Dabar gyvena netoli nuo Methuen, kur turi savo ūkį.

Ignas iš Lietuvos atvyko į Lowellį ir pradžioje ten gyveno. Mylėjo muziką, tai mokėsi groti. Išmoko. Buvo susidarisi grupelė muzikantų, kurie daugiausiai grojo vestuvių ir panašiuose parengimuose.

Vėliau persikėlė gyventi į Lawrence. Susipažino su Rože Tartoniūte ir apsivedė. Abu įstojo į darbininkiškas organizacijas, dainavo Liaudies chore. Organizacijose veikė apsiimdami į komisijas ir atlikdami darbus. Ir dabar, nors ir ne jauni, bet nėra svarbių darbų, prie kurių jie nedirbtų. Jeigu Ignas pasiima tikietų platinimui, tai būk tikras, kad jis juos parduos. Jeigu reikia aukų, jie aukoja.

Reikia "Laisvės" vajuje dirbti — dirba, reikia kur nuvažiuoti, tai nuveža savo automobiliumi ir nei už gazą neima. Abu priklauso prie lietuvių kultūriškų organizacijų. Priklauso ir veikia Maple parko bendrovėje.

Suprantama, teko nemažai ir sunkumų panešti. Lawrence buvo dideli audėjų streikai 1912 ir 1919 metais. Kas pamena tuos laikus, tai žino, kiek buvo kovų, kiek reikėjo pasiaukojimo. Čiuladai visa tai pergyveno.

Jų gimtadienio sukaktyje dalyvavo giminės, sūnus L Chulada su savo žmona ir vaikučiais, draugai.

Linkiu Rožei ir Ignui daug sveikatos, nepavargti veikime, sulaukti dar daug gimtadienių!

S. Penkauskas

Šia proga "Laisvės" personalas taipgi širdingai linki draugams R. ir I. Čiuladams ilgiausių metų.—**Red.**

So. Boston, Mass.

Pranešimas

A.L.P. Klubo susirinkimo lapkričio (Nov.) 5 d. nebus, nes tą dieną atsibus Klubo svetainėje LLD ir LDS apskričių konferenccijos.

Valdyba

Leopoldville. — Kongo respublikos centralinė vyriausybė reikalauja iš Jungtinių Tautų, kad jos greičiau baigtų derybas Katanga provincijoje.

DETROIT, MICH.

Spalio 29 d. Detroito Organizacijų Sąryšio rengtas koncertas proga lankymosi K. Menkeliūnaitės iš Italijos, sujudino "gyvus nabašninkus", tai yra buvusio Aido choro narius, ir jie išpildė savo dainavimą daug geriau, negu kitais laikais.

Pirmiausia aidiečiai atidarė programą su Amerikos himnu, sekė jų kelios dainos. Visos melodijos girdėjosi švelniai ir gausiai. Taipgi aidiečiai ir užbaigė programą gražiai, skambančiai.

Konstancija Menkeliūnaitė dainavo per du kartus. Ji, kaip ilgo lavinimosi muzikoje ir daug patyrus praktikoje, dainavo gerai.

Čikagiečių duetas C. Rimkienė (buvusi Abekienė) ir B. Rasinskienė dainavo du kartu ir jų melodijos skambėjo labai švelniai.

Vietinių dainininkų buvo daug.

Dainavo Zigmantienė salo ir su duktere Merrick duetą; F. Price solo, ir jo žmona Ruth taip pat, ir abudu duetą. Walter Gugas ir Mike Jeskie dainavo duetus.

Visų vietinių dainų mylėtojų dainos buvo geros.

M. Jeski dukrelė šoko baleto šokį; ji labai sėkmingai pasirodė ir, matyti, turi talentą. Jai šokant buvo specialė šviesa. Garbė Jeskiams už dukters talentą.

Aidiečių vaikučiai, arba kaip programos vedėja Stephanie Masytė pasakė — "jaunuolių jaunuoliai" dainavo. Jie ne tik dainavo, suprantama, angliškai, bet jie tuo pačiu kartu lošė, mėtydami rankytes aukštyn, žemyn, į šalis, apsisukdami ir trepsėdami, kaip tikri vaidintojai.

Sikstetas labai armoningai sudainavo keletą dainelių.

Visiems dainoriams užbaigus savo kąsnius, buvo aplodismentų iššaukti padainuoti daugiau, arba paantrinti.

Publikos buvo nemažai, galėjo būti kiek daugiau. Priežastis — nebuvo įdėta į patį svarbųjį apgarsinimą ypatų pavardės, kurie išpildė dalį programos, nes kiekviena pavardė turi savo draugus, pažįstamus.

Smitrevičienė ir smuikininkė Mrs. Erickson nepasirodė, nors jos buvo garsinamos.

Vyriausia akompanistė buvo Mrs. Haltschuler. Vienoje vietoje akompanavo Mrs. Merrick —Zigmantienės duktė, antroj Ruth Price. Bet Stella Smith-Daubariutė visas akompanistes perviršijo. Ji į trumpą laiką sujudino visus "gyvus lavonus" ir sumokė visus aidiečius; taipgi jos išlavinti "jaunuolių jaunuoliai" taip gražiai pasirodė išpildyme programos!

Programos vedėja St. Masis tinkamai apie Stellą Smith pasakė ir įteikė jai puokštę gėlių už jos pasidarbavimą, o publika atidavė jai visus aplodismentus, kiek turėjo.

Masytė pasakė, kad aidiečiai "prisikėlė iš numirusių." Kadangi nėra tokio įvykio, kuriame būt numirėliai atsikėlę, pakeičiau jos žodžius "gyvais nabašninkais".

Kaip neužvardintume aidiečių pasirodymą programos išpildyme, būtų labai naudinga ir reikalinga, kad visi aidiečiai sudarytų chorą ir pradėtų veikti dailės srityje ne tik dainavimu,bet ir lošime sceninių veikalų. Jums publika padės darbuotis. Gi korespondentai mokės jūsų veiksmus išpopuliarizuoti.

Ant pat užbaigos — apsilenkiau su dainų pavadinimais ir kompozitorių vardais dėl laikraštinės vietos sutaupymo.

Beje, dalyvavo Jerome P. Cavanagh, kandidatas į miesto majorą. Jis kalbėjo labai trumpai — tik minutes. Visi turėtų balsuoti už Cavanagh.

NAUJA ĮSTAIGA

Charles ir Marie Yuodis, gerai žinomi tarpe progresyvės visuomenės. Kazys yra daug veikęs Aido chore, rengia automatišką — pinigų metamą skalbyklą ir sauso drabužių valymo įstaigą. Atidarys apie gruodžio 1-mą d. Bus atdara kasdien ir sekmadieniais. Jie turės dideles valymo mašinas, kuriose bus galima sudėti 8 svarus drabužių. Taipgi turės didelę mašiną, kurioje tilps 9 pėdų ir 12 (9X12) karpetai.

Jie išvalys 8 moteriškas dreses tik už $2; taip pat 10 sweaters arb 4 vyriškus kostiumus už $2. Jie sutaupys jums daug pinigų. Ir kai bus įrengta, nueikite dėl persitikrinimo į jų vietą su maišais drabužių: 2920 Schaffer, Dearborn (arti Tireman).

V. Z.

Tunisas. — Alžyro liaudies vyriausybė sako, kad po septynerių metų karo Francūzija turėtų sulaikyti mūšius ir tartis dėl Alžyro nepriklausomybės.

SUMAŽĖJO LAIVAIS KELIAVIMAS

New Yorkas. — 1960 metais per pirmuosius devynis mėnesius laivais iš Jungtinių Valstijų ir Kanados į kitas šalis ir iš kitų šalių keliavo 709,600 žmonių. 1961 metais per tą patį laiką jau tik 643,800.

Maskva — Kada TSRS bandė tolio raketas į Ramųjį vandenyną, tai jų kritimo srityje radosi JAV žvalginių karo laivų.

PRANEŠIMAI

ELIZABETH, N. J.

Trys svarbūs susirinkimai: L. D. P. Kliubo, LDS 33 kuopos ir LLD 54 kuopos. Įvyks sekmadienį, Lapkričio-Nov. 5 d., pradžia 2-rą val. popiet, salėje 408 Court St. Pirma bus kuopų susirinkimai.

Visi nariai ateikite, nes bus svarbūs susirinkimai. LLD bus balsavimas centro komiteto 1962 ir 1963 metams. A. S. (86-87)

OZONE PARK, N. Y.

LLD 185 kuopos visų narių susirinkimas įvyks trečiadienį, lapkričio 8 d., 7:30 val. vakare, "Laisvės" salėje. Šiame susirinkime turėsime atlikti LLD centro komiteto balsavimus, todėl reikalinga visiems nariamus dalyvauti susirinkime.

Kuopos valdyba (86-87)

WORCESTER, MASS.

Šeštadienį, Lapkričio-Nov. 11, Veteranų dienoje, LSD moterų veiklos komitetas rengia vakarėlį, prisiminti įvykusią taiką ir siekti pastovios taikos. Bus Lietuvių salėje, 29 Endicott St. Bus vaišės ir muzika. Pradžia 6 val. vakare. (87-88)

BROOKLYN, N. Y.

LDS 1-os kuopos susirinkimas įvyks antradienį, lapkričio 7 d., 7:30 val. vakare, "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke. Visi nariai kviečiami dalyvauti. Kurių duoklės neužmokėtos, malonėkite ateiti ir užsimokėti, kad nesusispenduotumėt. Valdyba (87-88)

PHILADELPHIA, PA.

LLD 10 kuopos susirinkimas įvyks Lapkričio-November 10-tą d., Vengrų klubo patalpose, 1148 N. 4th St. (šalia buvusio Rusų kluboo), prasidės 7:30 val. vakare. Reikės išrinkti kelis darbininkus Lietuvos filmų rodymo vakarui, lapkričio 18 d., 7 val. vak., Lietuvių Republikonų klube, 2530 N. 4th St. Turėsime ir daugiau svarbių reikalų aptarti.

Valdyba

Norwood, Mass.

LLD 9-ta kuopa rengia šaunius pietus sekmadienį, Lapkričio-November 26 d., 1-mą val. popiet, Lietuvių Bendrovės salėje, 13 George Ave.

Šis banketas yra rengiamas mūsų pažangios spaudos — "Laisvės" ir "Liaudies balso" — paramai.

Kviečiame visus, vietinius ir iš apylinkės kolonijų, atsilankyti. Užtikriname, visi būsite pilnai patenkinti, nes mūsų gaspadinės moka pagaminti skanius pietus, kad visi būtų patenkinti. Prie skanių pietų bus įvairių skanėsių, šiltos kavutės ir alučio.

Rengimo komisija

Newarko ir apylinkės lietuviams

Lapkričio (Nov.) 5 d., 2-rą valandą, Rusų Klubo salėje, kampas 18 St. ir 17 Ave., bus rodomi nauji iš Lietuvos gauti filmai "Lietuvos filmininkų pradžia darbo", "9-tas Fortas", "Lietuvos Pionierius", ir "Laukimas Naujų Metų" Lietuvoj. Rodys Jonas Grybas iš Ozone Park, N. Y.

Kviečiame lietuvių visuomenę skaitlingai atsilankyti. O taipgi kvieskite ir kitų tautų žmones atsilankyti, nes filmai yra labai įdomūs.

Rengia L.D.S. 8-ta kp.

Rep.

WORCESTER, MASS.—PRANEŠIMAS

Pranešimas Worcesterio ir apylinkės dainos mylėtojams. Sekmadienį, Lapkričio-November 5 d., 1-mą val. dieną, Aido Choras rengia pietus pavaišinimui viešnios Konstancijos Menkeliūnaitės. Ji dabar lankosi Amerikoj.

Mes atsimename Konstancijos veiklą, dainavimą su mumis pirm išvykstant į Italiją. Mums bus malonu su jąja pasimatyti. Todėl Aido Choras kviečia visus atsilankyti ir pasveikinti mūsų mielą viešnią, taipgi pasiklausyti jos gražių dainų.

Apart Menkeliūnaitės dainuos Ona Dirvelienė su Jonu Sabaliausku duetus ir dainuos pats Aido Choras.

Pakylis bus Lietuvių Svetainėje, 29 Endicott Street.

Waterbury, Conn.

"Laisvės" vajininkų nutarimas

Spalio 22 d., LDS 49 kuopos pramogoje, teko susitikti su kitų miestų "Laisvės" vajininkais — New Britaino, New Haveno, Bridgeporto ir kitų.

Vajininkai patyrę ir visi pasisakė, kad šiemet dirbs bendrai Connecticut valstijos vardu, vietoje vedus vajų atskirų miestų vardais. Atrodo, kad taip ir bus praktiškiausia. Pramogoje dalyvavusieji mano, kad su ta mintimi sutiks ir L. Žemaitienė, mūsų ilgametė ir labiausiai patyrusi vajininkė.

Dalyvavusieji vajininkai kviečia visus draugus ir drauges į talką. Prašome padėti padaryti vajų sėkmingu.

—:—

Spalio 6 d., Shenandoah, Pa., mirė Jonas Jakubonis, tai brolis mūsų mieste gyvenančio Vinco.

Jonas Jakubonis gimęs ir augęs Lietuvoje, Punsko parapijoje. Jis atvyko į Ameriką 1926 m. ir apsigyveno Shenandoah, kietosios anglies srityje, ir visą laiką ten gyveno. Buvo pavienis.

Liūdesyje liko dvi seserys, viena gyvena Lietuvoj, o kita — Lenkijoje, ir brolis Vincas, kuris gyvena Waterburyje.

Laidotuvėmis rūpinosi Vincas. Jonas palaidotas Waterburio lietuvių laisvose kapinėse — laisvai. Lai būna jam lengva šios šalias žemelė!

Reiškiu jo broliui Vincui, sesutėms ir kitiems artimiesiems užuojautą.

Nuo kapinių palydovai buvo pakviesti į Dapsienės valgyklą ir pavaišinti.

J. Strižauskas

Worcester, Mass.

Maloniems svečiams menininkams aplankius

Spalio 22-rą Worcesterį aplankė reti svečiai meninikai, Brooklyno Aido choras, nenuilstantys dainos ir vaidybos mėgėjai, vadovybėj savo energingos mokytojos Mildutės Stensler. Suvaidino spalvingą 3 aktų istorinę operetę "Zaporožietis už Dunojaus". Širdingai New Yorko svečių aidiečių laukė ir pasitiko Worcesterio ir apylinkių meno mylėtojai - rėmėjai.

Kadangi iš dalyvavusių pamatyti vaidinimą pažadėjo plačiau parašyti apie patį veikalą ir jo vaidybą-inscenizavimą, tai aš tik tiek imuosi pasakyti, nesuvylė svečiai aidiečiai skaitlingą atsilankiusią publiką. Abelnai gana vykusiai aidiečiai atsirekomendavo šią spalvinga dainom, turininga operetę atgyvendami scenoje.

Svečius menininkus parsikvietė Worcesterio Aido choras, kuris savo bendravardžiui taria širdingą ačiū už atvykimą ir gražų darbą, kuris paėmė daug pasiaukojimo ir pastangų.

Ačiū atsilankiusiai publikai, o ypatingai svečiam iš apylinkių kolonijų, kurie taip skaitlingai atvyko į šį mūsų parengimą.

Už suteiktą mums taip reikalingą talką dėkojam savo rėmėjam: Žitkui, Sadauskui, Vasylienei, Sabaliauskienei, Šiūpėnienei, Skralskienei; D. J. Jusiui už stambią dovaną svečių vaišėms.

O visiems taip gražiai atsirekomendavusiems svečiams — Aido choro mokytojai Mildred Stensler, pianistei Ann Salyk, tyliąjai, gabiąjai visų artistų talkininkei sufleriui Helenutei Feiferienei ir visam mūsų bendravardžiui Aidui — daug sėkmės, energijos ateities meno darbui!

M. S.

Lawrence, Mass.

"Laisvės" vajus

Jau antrasis mėnuo eina "Laisvės" vajus, bet mūsų apylinkėje dar mažai nuveikėme. Reiškia, nes permažai dirbame darbininkiškai spaudai, permažai rūpinamės jos reikalais. Gi kiekvienas iš skaitytojų turime giminių, pažįstamų ir draugų, kurie neskaito nei "Laisvės", nei "Vilnies". Jeigu mes jiems gerai dalykus perstatytume, daugelis iš jų užsirašytų vieną ar kitą laikraštį. Juk tik "Laisvė" ir "Vilnis" teisingai paduoda žinių iš pasaulinių įvykių, iš darbininkų kovų Amerikoje ir kitose šalyse už savus reikalus, iš tarybinės Lietuvos, apie jos atsiekimus.

Visi matome, kad kiti lietuvių laikraščiai eina su naujo karo kurstytojais. Jie net bando faktus nuslėpti, kiek žmonija nukentėtų, jeigu atominis karas prasidėtų. Jie net užtyli tai, kad karui kilus ir mes patys gal žūtume. Tik "Laisvė" ir "Vilnis" nuolatos stoja už taikingą žmonių sugyvenimą, už pasitarimus, per kuriuos galima išlyginti tarptautinius nesutikimus. Taigi, visi ir visos, pasidarbuokime laike šio "Laisvės" vajaus — gaukime naujų skaitytojų, užrašykime į Lietuvą savo giminėms, atsinaujinkime, kurių prenumerata pasibaigus. Kurie tik išgalite, paaukokite mūsų spaudos palaikymui.

Aš, kaip kitais metais, taip ir dabar, dirbu laikraščių vajuje: padėkite man, gaukite naujų skaitytojų arba savo prenumeratas perduokite. Atminkite, kad kiekvieną ne taip lengva aplankyti. Jūsų kooperacija, bendradarbiavimas palengvins vajininkams ir sutvirtins mūsų spaudą, kuri kovoja už geresnį, laimingesnį ir taikų žmonių gyvenimą.

S. Penkauskas

Ir čia "išradimas"

Londonietis Robertas Velsas sukūrė "pliažinę lėlę," kurios "kūnas" pagamintas iš specialios plastmasės. Lėlė, būdama saulėje, patamsėja, o pavėsyje pasidaro šviesi. Elektrinį aparatą nagų manikiūrui sukonstravo vieno Kalifornijos universiteto profesorius. Niujorko juvelyras Robertas Prestonas išrado moterims auskarus, kuriuos laiko mažyčiai magnetai, priklijuoti prie ausų. Stefanas Klisoldas, gyvenantis Floridos valstijoje, didžiuojasi nepaprasta daržų baidykle. Laikas nuo laiko šis kūrinys pradeda šiurpulingai švilpti, o iš jo gerklės veržiasi degančio butano srovė.

KUBOS CUKRUS

Havana. — Šiemet Kuba gali išvežti į užsienius 7,285,000 metriškų tonų cukraus. Metriška tona turi 2,204 svarus. Šiemet Kuba daugiau cukraus pasigamino kaip bent kada pirmiau.

Didž. Niujorko lietuviams piliečiams patarimas

Lapkričio 7 d., ateinantį antradienį, įvyks miesto valdžios rinkimai. Jie svarbūs. Juose reikia visiems piliečiams dalyvauti. Tas pilietis, kuris nepasinaudoja ta teise, neatlieka savo pilietinių pareigų kaip pridera.

Paskutinėmis keliomis dienomis įvairių partijų rinkiminė kampanija buvo labai paaštrinta. Ypač didžiųjų kapitalistinių partijų vadai ir kandidatai vieni kitems kailį pliekė. Demokratų partijos kandidatui Wagneriui pagalbon pribuvo net pats prezidentas Kenedis. Jis čia lankėsi ketvirtadienį ir kartu su Wagneriu važinėjo po miestą, kad visi niujorkiečiai matytų, jog prezidentas tvirtai remia Wagnerį ir kitus demokratų partijos kandidatus. Manoma, kad tas pasuks daug piliečių balsuoti už Wagnerį.

Bet republikonų kandidatą Lefkowitzų labai energingai remia Niujorko valstijos gubernatorius Rockefelleris. Vadinasi, abudu kandidatai turi kuo "pasigirti."

Aišku, kad dabar jau dauguma piliečių yra nusisprendę, už kurį kandidatą jie balsuos. Paskutinė diena kita vargiai kieno nuomonę bepakeis.

Kaip žinia, Niujorko miesto organizuoti darbininkai, beveik visos darbo unijos remia Wagnerį ir ragina piliečius balsuoti už jį. Netenka abejoti, jog dauguma darbo žmonių taip ir padarys. Jie labai bijo stambiojo reakcinio kapitalo kandidato Lefkowitz miesto majore vietoje.

Tiems lietuviams, kurie yra pasiryžę balsuoti už Wagnerį, patartina balsuoti už jį ant Brotherhood Party tikieto. Kodėl tai svarbu? Ogi todėl, kad Brotherhood partiją suorganizavo miesto darbo unijos. Labai daug šics naujos darbo žmonių partijos ateitis priklausys nuo to, kaip jai pasiseks šiuose balsavimuose. Jeigu jos sąrašas laimės daug balsų, tai ji gali su laiku išaugti į galingą darbo partiją. Taip galvojo tie žmonės, kurie Brotherhood partiją suorganizavo. Reikia, kad jų viltis išsipildytų.

Todėl dar kartą mes raginame lietuvius piliečius balsuoti už Brotherhood partijos kandidatų sąrašą. Savo balsu šiuose rinkimuose jūs paremsite partiją, kuri ateityje gali suvaidinti labai svarbų vaidmenį mūsų miesto politiniame gyvenime, išmušdama iš pozicijos abidvi senąsias kapitalistines partijas. *Pilietis*

ĮVAIRIOS ŽINIOS

Alžyras. — Sukaktyje 7 metų nuo alžyriečių sukilimo įvyko daug demonstracijų. Francūzijos policija ir armijos daliniai puolė demonstrantus. Kovoje apie 100 žmonių užmušta ir 200 sužeista.

Varšuva. — Gdansko ligoninėje Stanislava Miazgovičia pagimdė tris berniukus ir vieną mergaitę keturiukus.

Stokholmas. — Suteikta Nobelio dovana Jugoslavų rašytojui Dr. Ivo Andikui už jo veikalą "Tiltas per Driną".

Washingtonas. — Pabaigoje spalio mėnesio žymiai sumažėjo traukiniais prekių ir fabrikams medžiagų pervežimai.

Bonna. — Vakarų Vokietijos užsienio ministras Heinrich von Brentano pasitraukia iš tos vietos.

Roma. —Sulaukęs 87 metų amžiaus mirė buvęs Italijos prezidentas Luigi Einaudi.

Londonas. — Sulaukęs 83 metų amžiaus mirė žymus anglų piešėjas Augustus John.

Džiovos liga ir kova prieš ją

Toronto. — Čionai įvyko tarptautinė konferencija kovai prieš džiovą. Dr. H. A. Ruskas, JAV sveikatos departamento narys, raportavo, kad per metus Jungtinėse Valstijose nuo džiovos mirė 11,730, o sergančių yra virš 54,000.

Bet JAV tos ligos plitimas jau apstabdytas. Daug blogiau yra atsilikusiose šalyse. Pietų Korėjoje sergančių yra apie 500,000. Brazilijoje irgi daug žmonių serga džiova.

Pavojingas pataisymas, prieš kurį reikia balsuoti

Kai ateinantį antradienį rinksime Niujorko miesto valdžią, turėsime progos pasisakyti pateiktais prie Niujorko valstijos Konstitucijos pataisymais. Ypatingai pavojingas yra **"Amendment 6".** Prieš jį būtinai reikia balsuoti. Šitas pataisymas paneigia principą, kad bažnyčia būtų atskirta nuo valstybės. Iki šiol, pagal dabartinę valstijos konstituciją, valdžiai uždrausta teikti paramą privatinėms (daugiausia parapijinėms) mokykloms. Valdžios pareiga rūpintis tiktai viešosiomis mokyklomis. Pagal "Amendment 6", jeigu jis būtų priimtas ir padarytas konstitucijos dalimi, valdžia galėtų finansuoti privatinių mokyklų statybą, ir visaip kaip jas palaikyti. Už šitą pataisymą agituoja katalikų bažnyčia. Mat, ji tikisi iš valdžios paramos savo mokykloms.

Taigi, lietuviai piliečiai, balsuokite prieš "Amendment 6".

Patartina balsuoti už "Amendment 1". Šis pataisymas siejasi su perorganizavimu ir pertvarkymu Niujorko valstijos teisių sistemos. Dabartinė sistema yra virš 100 metų senumo. Ji nebeatitinka šiuos moderniškus laikus. Teismuose bylos išguli po kelis metus. Laikas pakeitimą padaryti, teismų procesus paskubinti. **Rep.**

STATYS TEATRĄ

Harry Brandt, teatrų savininkas, sakė, kad statys naują teatrą tarp 42nd ir 48th Sts., Manhattane. Statybai skiria $1,400,000. Naujas teatras bus baigtas 1963 metais, jis galės įtalpinti 2,000 žmonių.

RUOŠKITĖS!

Prašome visus laisviečius, visus geros valios žmones nepamiršti, kad "Laisvės" jubiliejinis koncertas įvyks lapkričio 12 d., Schwaben salėje, Brooklyne.

Ruoškitės dalyvauti patys ir priminkite apie tai savo kaimynams ir bičiuliams!

Iš Aido choro veiklos

Nors jau buvo spaudoj minėta apie aidiečių kelionę į Worcester, Mass,, tačiau reikia dapildyti tą, kas dar nepasakyta. Pirmiausiai mes, Brooklyno Aido choras, esam dėkingi Worcesterio Aido chorui už taip meilų ir rūpestingą mūs priėmimą. Taipgi mes atsiprašom visus worcesteriečius už mūsų suvėlavimą, nors tas įvyko ne iš mūsų pusės. Busų kompanija mums prisiuntė busą 1 valanda ir 15 minučių vėliau, negu buvo sutarta.

Choras reiškia didelę padėką tiems mūsų rėmėjams, kurie važiavo su mumis, ir prisidėjo prie sumažinimo kelionės išlaidų. Aidiečiai yra dėkingi buso samdytojui už paslaugą ir dovaną chorui $15; ilgametei chorietei M. Wilson, kuri vėl sugrįžo į mūsų eiles, ir už dovaną chorui $10. O montellietei drg. M. Gutauskienei dėkoja už dovanotą didelį sūrį, kuriuo aidiečiai buvo pavaišinti per aidietę Oną Čepulienę.

Kadangi mes baigėm darbą su mūsų operete "Zaporožietis," tas choriečiai reiškia didelį padėkos žodį mūsų nenuilstančiai chorvedei Mildred Stensler už sumokymą mūsų. Taipgi mes Ješmantai, Nellei Ventienei, žodį mūsų solistams --artistams draugams Augustinui Ješmantai, Nellie Ventienei, Elenai Brazauskienei, Alekui Veličkai už jų įdėtas pastangas, be kurių perstatymas šio veikalo būtų neįmanomas, negalimas. O mūsų nenuilstantis scenos dalyvis, tai Tadas Kaškiaučius, kuris visados reikalui esant neatsisako patarnauti. Taigi visi suminėti aktyvistai yra užsipelnę labai daug. Bet mūsų užmokests jiems yra tik didelis **AČIŪ!**

Mes visi choriečiai didžiai liūdime mūsų buvusio korespondento Vinco Kazlausko, kurį begailestinga mirtis išskyrė iš mūsų tarpo, ir kuris dar tiek daug žadėjo ir galėjo mums duoti.

Ilsėkis tu, Vincai, šaltoj žemelėj. O mes suglauskime savo spėkas, kad atpildyt savo eiles.

Aido choro korespondentas

Puola prezidentą už "nusileidimus"

New Yorkas. — Karo kurstytojai puola prezidentą Kenedį, būk jis daras didelius nusileidimus. Edgar A. Mowreris rašo, kad laike rinkimų Kenedis pasižadėjo "sutvarkyti Chruščiovą", o dabar visur daro nusileidimus.

Jis sako, kad Kenedžio vyriausybė pralaimėjo invaziją Kuboje, pasitraukė Berlyne nuo perskyrimo sienos, kai tik ten pasirodė TSRS tankai, pasitraukė Laose ir Konge. Ir "galimas daiktas pasitrauks ir Pietų Vietname".

Pieno išvežiotojų streikas tebeina

24) Pieno išvežiotojų strei Niekados pirmiau didžiausias miestas Amerikoje nebuvo turėjęs tokios padėties, kad milijonai jos gyventojų negalėtų gauti šviežio pieno per dešimt dienų. Kai šitie žodžiai rašomi (ketvirtadienį), Niujorko pieno išvežiotojų streikas tebeina ir susitaikymo dar nesimato. Gyventojams tenka gyventi kenuotu pienu. Daugeliui tai labai nepatinka. Daugelis labai skundžiasi.

O streikas nepasibaigia todėl, kad pieno paruošimo kompanijos neišpildo gerai pagrįstų ir teisingų unijos reikalavimų. Kaip žinia, pieno išvežiotojai prikl a u s o prie Tymsterių unijos. Jie gerai šiame streike laikosi. Pieno kompanijos turėtų būti priverstos darbininkų reikalavimus išpildyti. Miesto valdžia turėtų priversti kompanijas pasiduoti.

Mirė Adelė Zavis-Smithienė

Spalio 19 d., 9 val. ryto, staiga mire Adelė Zavis-Smith, gyvenusi Queens Village, New Yorko priemiestyje. Ji buvo dar tik 42 metų amžiaus.

Paliko liūdesyje vyrą William J. Smith, sūnų Gary, 14-kos metų, dukrą Dianą, 8 metų, tėvą ir motiną Frank ir Adelę Zavius, seseris Frances E. Erdman, Mary Chaplin ir brolį Alfonsą.

Buvo pašarvota Stutzmann Funeral Home, Jamaica Ave. Spalio 23 d. išlydėjome į Long Island National Cemetery, į jos amžino poilsio vietą.

Turėjo daug pažinčių su daugelio tautų žmonėmis, tai prie jos karsto buvo labai daug vainikų. Skaitlingai palydėjo į kapines.

Tai mano dukrelė, kuri gelbėjo mane nuo mirties, kada sirgau. Birželio 19 d., Jamaica ligoninėje, man buvo padaryta operacija.

Tik kelios dienos prieš jos mirtį gavau nuo jos laiškutį, kuriame džiaugėsi, kad jos sūnelis ir dukrytė gražiai auga ir mokykloje gauna gerus pažymius. Ir ji rašė, kad Padėkų dieną bus pas mus.

Ir štai netikėta mirtis ją nuskynė! Lai būna tau, miela dukrele, lengva šios šalies žemelė! Palikai mus visus dideliame liūdesyje.

Frank Zavis, tėvas
Bethlehem, Pa.

MELDĖSI UŽ TAIKĄ

Naujas kunigas John J. Barry šv. Patrick'o katedroje meldėsi už taiką. Jis sakė, kad žmonės meldžiasi, idant Jungtinių Valstijų prezidentas, kaip katalikas, iškeltų obalsį: darbui už taiką.

New Yorkas. — Trečiame 1961 m. ketvirtainy žymiai sumažėjo Jungtinių Valstijų plieno gamyba.

Iš atsiminimų

1909 metais aš atvykau į Maspeth, Brooklyno priemiestį. Pirmąjį darbą gavau skardinėje (bliekaunioje, kaip tada vadinome). Susipažinau su Kaziu Tamulynu. Jis buvo pirmiau už mane atvažiavęs, tai jau daug lietuvių pažino. Jis mane supažindino ir su Pranu Latviu, kuris grojo smuiku.

Susipažinęs su Latviu kožną vakarą grojau smuiku: jis mane, aš jį mokėme. To sėkmėje mes gerai pramokome groti. Karčiamų (saliūnų) savininkai pradėjo mus samdyti groti sekmadieniais. Kur mes grojome, tai "kostumerių" buvo daug. Karčiamninkai pradėjo už mus varžytis ir mokėti net po $3 už vakarą. Tais laikais, tai buvo geras atlyginimas. Taip mes užsidirbdavome vieną algą skardinėje, o karčiamose grodami — antrą. Tais laikais buvo privažiavę daug lietuvių, lenkų, rusų jaunimo. Mes mokėjome su jais susikalbėti ir groti jų muziką.

Pas mane yra užsilikęs labai senas smuikas. Aš juo griežiau prieš 50 metų. Kitą turiu mažiuką — vaikams skiriamą smuiką. Man nereikalingi. Jeigu kas važiuojant į Lietuvą juos nuvežtų, gal ir būtų naudos. Aš juos atiduodu veltui.

Pasimoku $9 atsinaujindamas "Laisvę" metams ir aukoju $6 į fondą pastatymui L. Prūseikai paminklo.

Ig. Karlonas
82 Dunwoodie St.,
Scarsdale, N. Y.

Lietuvos ir Latvijos filmų " "festivalis"

LLD 185 kp. filmų festivalis įvyks šį šeštadienį, lapkričio (Nov.) 4 d. Kultūriniam centre, 102 St. ir Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Pradžia 7-tą valandą vakare. Latvių filmininkas Teo Krum rodys naujausį filmą Latvijos "Dainų šventė", pagamintą 1960 metais. J. Grybas rodys lietuviškus filmus, kurien čion nebuvo rodyti. Kviečiame lietuvių visuomenę skaitlingai atsilankyti. **Koresp.**

Atsiprašau

Savo kalboje prie Vinco Kazlausko karsto kapinėse nepaminėjau liūdesyje likusių jo brolio Jono ir sesers Veronikos. Taip pat pastebėjau, laidotuvių aprašyme brolis ir sesuo nepaminėti. Labai, labai atsiprašau. Nors dabar priimkite nuo manęs giliausią užuojautą jums jūsų didžio liūdesio valandoje, netekus brolio Vinco.

A. B.

Canarsie sekcijoje iš automobilio nušovė J. Birozį, 21 metu amžiaus jaunuolį.

NUSISPRENDIMO VALANDA
Taika ar Branduolinis Karas?
Jūs Esate Raginami
Susirinkti dėl Taikos ir Draugiškumo
SEKMADIENIO VAKARĄ, NOV. 12, 7:30 P.M.
Į CARNEGIE HALL
Kalbėtojai:
Gen. Hugh B. Hester, Atsistatydinęs iš U. S. Armijos
Dr. Jerome Davis, Redaktorius ir Autorius
Rockwell Kent, Artistas ir Autorius
Rengia National Council of American-Soviet Friendship